

TEZĂ DE DOCTORAT

DOMENIUL: FILOLOGIE

TEXTE ALE SFINȚILOR PĂRINȚI- PERSPECTIVĂ SEMIOLINGVISTICĂ

- Rezumat -

Coordonator științific:

Prof. Univ. Dr. Sanda-Maria ARDELEANU

Doctorandă :

PENEL (URSUȚU) Nicoleta

SUCEAVA, 2019

CUPRINSUL REZUMATULUI TEZEI DE DOCTORAT

Cuprinsul tezei de doctorat.....	2
Cuvinte - cheie.....	6
Rezumatul tezei de doctorat.....	7
Bibliografie.....	22

CUPRINSUL TEZEI DE DOCTORAT

Lista de abrevieri

- a. Științifice
- b. Biblice
- c. Publicații
- d. Tehnica redactării

INTRODUCERE

Coordonate epistemice

- 1. Scopul lucrării de cercetare
- 2. Metodologia de cercetare
- 3. Cadrul lucrării
- 4. Observații preliminare privind relevanța lucrării

Capitolul I : „IN PRINCIPIO ERAT VERBUM” (In. 1,1)

- I.1 Lumina Cuvântului din orizontul revelat al narațiunii biblice
- I.2 Etimologia și semiotica revelației
- I.3 Catafatismul și apofatismul – Verbul între antinomie și paradox
- I.4 Cunoașterea și limbajul din perspectiva teologică. Adevărul credinței
- I.5 Homo loquens. Angajamentul onto-gnoseologic al limbajului.
Noam Chomsky: darul limbii ca marcă antropologică
- I.6 Silabe metafizice ale comunicării teoantropice

❧ Concluzii parțiale

Capitolul al II – lea: FILOSOFIA LIMBII SAU FILOSOFIA LIMBAJULUI ?

- II.1 Teorii ale cunoașterii identității de sine prin intermediul limbajului
 - II.1.1 Elemente definitorii ale comunicării
 - II.1.2 Modele și școli
 - II.1.3 De la modelul informațional la modele lingvistice și semiotice
- II.2 Paradigme culturale și spirituale ale comunicării
 - II.2.1 Metafizica textelor literare în Grecia antică
 - II.2.2 Literatura patristică între Parnas și Tabor
 - II.2.3 Direcția analitico-filologică a Școlii din Alexandria
 - II.2.4 Direcția semiologică a Fericitului Augustin
- II.3 Primii pași în raporturile existențialismului cu structuralismul
 - II.3.1 Ferdinand de Saussure – părintele Semiologiei

- II.3.2 Maurice Merleau-Ponty despre fenomenologia percepției și limbaj
- II.3.3 Claude Lévi-Strauss. Limbajul ca sistem simbolic și condiție a culturii
- II.3.4 Michel Foucault – structuralismul ca soluție antihegeliană

II.4 Teorii analitice ale cunoașterii, limbajului și proiecția Adevărului

- II.4.1 Bertrand Russell despre limbaj ca structură a realității
- II.4.2 Roman Jakobson și cele șase funcții ale limbajului
- II.4.3 Ludwig Wittgenstein. Limitele relativiste ale limbajului

II.5 Limbajul ca mediator al progresului

- II.5.1 Karl Popper despre cunoașterea prin conjecturi și respingeri
- II.5.2 John Langshaw Austin - Teoria sistematică a actelor de limbaj
- II.5.3 John Rogers Searle. Conceptualizarea intenției
- II.5.4 Traian D. Stănculescu despre semiotica luminii
- II.5.5 Simon Blackburn în căutarea Adevărului
- II.5.6 Wilfrid Sellars despre limbajul conștiinței
- II.5.7 Donald Davidson. *Mantia limbajului* și semantica interpretării
- II.5.8 Richard Rorty. Hermeneutica radicală ca disoluție a semioticii clasice.
Reformularea limbajului din perspectiva holismului și neopragmatismului
- II.5.9 Eugeniu Coșeriu: lingvistica - știință a culturii
- II.5.10 Richard Schusterman despre estetica pragmatistă a limbajului artei

☞ Concluzii parțiale

Capitolul al III - lea : Semiologia sau universul uman al limbajului și semnificarea lui.

Geneză și prindere în concept

- III.1 Charles Sanders Peirce și *representamen-ul*
- III.2 Thomas Sebeok despre tipologia semnelor
- III.3 Ernst Cassirer și teoria formelor simbolice
- III.4 Polisemia simbolului

☞ Concluzii parțiale

Capitolul al IV - lea : Discursul ca exercițiu semiotic și deschidere alethică

- IV.1 Sanda-Maria Ardeleanu: de la o lingvistică textuală la o gramatică textuală
- IV.2 Textul. Etimologie și delimitări conceptuale
- IV.3 Arhitectonica textului și reperele definirii lui retorice și semio-lingvistice
- IV.4 Metodele specifice cercetării manuscriselor
 - IV.4.1 Metoda comparativ - istorică
 - IV.4.2 Metoda geografiei lingvistice
 - IV.4.3 Metoda reconstrucției interne
 - IV.4.4 Metode analitice structurale
- IV.5 Discursul și funcțiile sale
 - IV.5.1 Umberto Eco despre funcția de reprezentare semantică.

IV.5.2 Sanda-Maria Ardeleanu: funcția semnificării creatoare a realului semiotizat.

IV.5.3 Yuri M. Lotman despre funcția de semnificare culturală a semnului.

IV.6 Willard von Orman Quine. Traducerea - o reconstrucție logico-lingvistică

☞ Concluzii parțiale

Capitolul al V - lea: REDUNDANȚA RELATIVĂ A TEXTULUI RELIGIOS.

O IPOTEZĂ / PERSPECTIVĂ SEMIOLOGICĂ

V.1 Semiotica textului patristic. Rugăciunea - o relație dialogico-discursivă

V.2 Redundanța relativă a textului religios.

Argumente pentru o interpretare semiotică. Bariera canonico-tipiconală

V.3 Perspectiva teologico – duhovnicească a textului. Semiotica harului

V.4 Discursul religios între semiotică și funcția catehetică metalingvistică

V.5 Genurile propovăduirii

V.5.1 Omilia – etimologie și determinări conceptuale

V.5.1.1 Omilia tematică. (sintetică)

V.5.1.2 Omilia mică (exegetică)

V.5.1.3 Omilia catehetică

V.5.1.4 Omilia morală

V.5.1.5 Omilia liturgică

V.5.1.6 Omilia istorică

V.5.1.7 Omilia apologetică

V.5.2 Predica propriu-zisă

V.5.2.1 Predica biblică

V.5.2.2 Predica dogmatică

V.5.2.3 Panegiricul și necrologul

V.5.2.4 Pareneza (discursul omiletic ocazional)

V.6 Mesajul topos-ului eclesial

V.7 Limbajul simbolic și comunicare non-verbală: proxemica și kinezica oficianului liturgic între Dumnezeu (*locutor*) și om (*alocutor*)

☞ Concluzii parțiale

Capitolul al VI - lea: CONSTITUIREA CORPUS-ULUI CERCETĂRII

VI.1 Textul religios și modelul de Investigație Textuală (IT). Sanda-Maria Ardeleanu

VI.2 **SCRIERI ALE SFÂNTULUI IOAN HRISOSTOM.**

SEMIOTICA ÎNDUHOVNICIRII

VI.2.1 Contextul istoric, date biografice și repere bibliografice

VI.2.2 Cele opt cateheze baptismale

VI.2.3 Liturghia catehumenilor. Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur

VI.3 SCRIERI ALE SFÂNTULUI GRIGORIE DE NYSSA.

SEMIOTICA REFERENȚIALĂ A CATHEZEI

VI.3.1 Contextul istoric, date biografice și repere bibliografice

VI.3.2 Marele Cuvânt catehetic

VI.3.3 Tâlcuire exactă la Cântarea Cântărilor

VI.4 SCRIERI ALE SFÂNTULUI VASILE CEL MARE.

SEMIOTICA PRAXEOLOGICĂ A EXISTENȚEI

VI.4.1 Contextul istoric, date biografice și repere bibliografice

VI.4.2 Omilia III la cuvintele : „Ia aminte la tine însuși!”.

VI.4.3 Tratatul Despre Sfântul Duh

☞ Concluzii parțiale

CONCLUZII GENERALE

NOTE

BIBLIOGRAFIE

I. OPERE ALE LITERATURII CLASICE

II. FILOSOFIA LIMBAJULUI ȘI HERMENEUTICĂ

III. LINGVISTICĂ ȘI LEXICOLOGIE, RETORICĂ ȘI STILISTICĂ

IV. SEMIOTICĂ TEORIA COMUNICĂRII

V. GRAMATICI ȘI VOCABULARE

VI. FILOSOFIE

a. Clasică

b. Creștină și medievală

c. Modernă și postmodernă

VII. ARTĂ, ESTETICĂ, SOCIOLOGIE ȘI PSIHOLOGIE

VIII. SPIRITUALITATE CREȘTINĂ

a. Ediții ale Sfintei Scripturi și cărți de cult

b. Izvoare patristice

c. Lucrări științifice

d. Studii de diferite specialități

IX. DICȚIONARE, ENCICLOPEDII, LEXICOANE

a. Lingvistică

b. Teologie, mitologie, sociologie, filosofie istoria și filosofia religiilor

REZUMAT

ABSTRACT

CUVINTE-CHEIE

cuvânt, limbaj, sens, limbă, semiotic, semiologie, cultură, exegeză, limbaj religios, mesaj, strategii discursive, text, analiza discursului, argument, teoria argumentației, hermeneutică, manuscris, antinomie, revelație, act de limbaj, semn, proxemică, simbol, kinezică, adevăr, limbaj artistic, representamen, redundanță, euhologie, har, limbaj liturgic, omilie, corpus, iudaism, creștinism, patristică

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Motivația cercetării

Analiza semiotică reprezintă un reper esențial, unul dintre mijloacele fundamentale de cercetare, mai ales atunci când genetica lingvistică impune o reinstaurare semantică de profunzime, care se impune îndeosebi în cercetarea rădăcinilor etimologice. Poate nu lipsit de relevanță este faptul că prin activarea logicii intuitivității, apărută cu necesitate din condițiile impuse cercetării, mai ales atunci când abordează zonele absconse ale lumii imaginalului, se poate apela la metodele semiologiei arhetipale a sacrului prin care se trasează sau delimitează, într-o lume obsedată de rațional, câteva segmente fractalice ale discursului teologic, pentru a putea decela o logică particulară a sacrului.

Părinții Bisericii au înțeles „teologia” ca fiind nu numai o simplă vorbire a omului credincios cu Dumnezeu, aspect care presupune deja o relație de competență semioticii, ci mai ales unirea minții și a inimii cu Creatorul. Păstrând neștirbită componenta profund morală a Mărturisirilor sale de credință, de pe temeiul gândirii patristice, Biserica Ortodoxă subliniază că rațiunea trebuie îndemnată să treacă „peste”, să depășească aparența prin practicarea virtuților creștine care îi obnubiliează cunoașterea și ascensiunea către divin. De aceea, dorim să subliniem aici și faptul că teologia este, înainte de toate, rugăciune prin medierea căreia se generează și formulează pnevmatic și apoi discursiv autentică trăire / rostire în „discursul” teologico-liturgic și existențial. De aici și deschiderea spre Semiologie.

Predica și cateheza bisericească, viața liturgică eclesială, se adresează, deopotrivă, trăirii și vorbirii despre Dumnezeu, reprezentând forme liturgice ale cuvântului puse în slujba teologiei creștine; prin intermediul cunoașterii Cuvântul dumnezeiesc revelat. Ridicat din planul cunoașterii pur intelectuale prin semiotica academică a textului discursiv poate fi transmis și planului trăirii duhovnicești. Analizei logico-semantică a actului vorbirii despre Dumnezeu, sau adresării euchologice către Dumnezeu, văzut ca partener de dialog, i se pot asigura o deschidere epistemică coagulată în noțiuni precise, argumentate

literar, filosofic, istoric, dogmatic, omiletic sau liturgic, tocmai pentru a putea face aprehensiv complexul mecanism retorico-lingvistic prin care demersul cercetării lor poate fi exprimat în cuvintele corespunzătoare acestor ramuri ale onto-gnoseologiei.

Obiectivele paradigmei de cercetare și rezultatele estimate

Pentru a ajunge la îndeplinirea obiectivelor cercetării am considerat, *ab initio*, Semiologia drept interfață antropologică dintre rostire și sens, angrenând-o într-un context analitic de valorificare a tezaurului unor scrieri ale Sfinților Părinți. Printr-un metalimbaj sacru, o astfel de abordare poate asigura evidențierea dimensiunii și adâncimea conexiunii interpersonale a rostirii umane cu textul religios (implicit cel euchologic, al rugăciunii). Obiectivele propuse sunt:

1. Studiarea aprofundată a materialului de specialitate, adecvat titlului temei de cercetare, pentru a realiza o prezentare complexă și esențializată a celor mai importante etape, curente de gândire, reprezentanți și opere care prezintă necesitatea apariției semioticii în cadrul epistemic al istoriei filosofiei limbajului.
2. Punerea în evidență a fenomenului redundanței textului liturgico-religios, ca sublimare a discursului euchologic.
3. Evidențierea modelului de investigație textuală în cadrul Corpus-ului cercetării, format din opere referențiale ale Sfinților Părinți: Ioan Hrisostom, Grigorie de Nyssa și Vasile cel Mare.

Ipotezele de cercetare au vizat întemeierea unei hermeneutici semiotico-liturgice dedicate, fundamentată pe:

- a. O abordare interdisciplinară care să permită accesul la ansamblul relațiilor fundamentale stabilite pe axa *comunicare-comuniune*.
- b. Formularea unui ansamblu de principii analitice specifice Interpretării Textuale a Corpusului patrologic propus (*Sf. Liturghie, opere literare exegetice, hermeneutice*) și discursului patristic (*omilii, cuvântări, cateheze*).

Cercetarea, din perspectiva literaturii spiritualității creștine, a impus, la momentul alcătuirii Corpusului, accederea la sursele primare, la cele mai bune traduceri din Colecția J.P.Migne (*Patrologiæ cursus completus, Series Græca* și *Series Latina*), cât și din Colecția *Sources Chrétiennes*, coordonată de Henri de Lubac, Jean Daniélou, C. Mondesert. Construite cu argumente dorite irefutabile, cu un eșafodaj lingvistic și filosofic pe măsura cerințelor științifice, ne-am propus ca în această lucrare de cercetare, să formulăm posibile răspunsuri constructive, coerente, novatoare la o serie întrebări care, deși aprind uneori revolta gândurilor, încă mai așteaptă permanent soluții. De aceea, estimarea rezultatelor a vizat trei paliere: cognitiv, operațional și didactic.

1. **La nivel cognitiv**, am realizat recuperarea și sintetizarea analizelor întreprinse asupra societății umane și asupra istoricului relațiilor dintre filosofie, teologie și semiotică, exemplificat prin diverși cercetători, români și străini, în scopul furnizării unui material de studiu pentru oricine este interesat de o opinie nouă asupra acestei teme.

2. **La nivel operațional**, am valorificat critic metodele de abordare filosofică și semiologică, am aplicat metoda comparatistă a Investigației Textuale, cadrul instrumentarului analitic lingvistic fiind centrat pe acest complex model de investigație. Reunind investigația documentară, cercetarea etimologico-hermeneutică și analiza comparativă am obținut un model de analiză, aplicabil oricărei transpuneri a cercetării moderne cu menirea de a stabili o paradigmă funcțională originală în cercetarea operelor Sfinților Părinți din perspectiva Semioticii.

3. **La nivel didactic**, am urmărit facilitarea muncii Profesorului și a studentului, prin oferirea unui suport scris pentru activitățile de seminar.

Structura lucrării

Lucrarea de cercetare debutează cu fireasca speranță a unor limpeziri de ape, de aceea ne-am înarmat cu instrumentarul noologic și spiritual adecvat, prin intermediul căruia am deschis o cale de acces aflată în menirea lui *homo loquens* de a personaliza întregul Univers. De pe temeiul credinței noastre, citind realitatea Revelației ca pe un șir succesiv de hierofanii, am dorit ca un al doilea reper fundamental din această lucrare să

constituie punctul arhimedic de sprijin format din tradiția Părinților Bisericii, credință și cunoaștere. Din aceste motive și argumentația a căutat, pe cât posibil, să cuprindă o arie cât mai vastă a ethos-ului spiritualității umane, ce se regăsește smerită, în fața atotînțelepciunii divine revelată nouă prin Sfânta Scriptură și scrierile Sfinților Părinți (Ioan Hrisostom, Grigorie de Nyssa, Vasile cel Mare) ale căror opere (*Cele opt cateheze baptismale*, *Liturghia catehumenilor*. Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur, *Marele Cuvânt catehetic*, *Tâlcuire exactă la Cântarea Cântărilor*, *Omilia III la cuvintele „Ia aminte la tine însuți !”*, *Despre Sfântul Duh*) le-am prezentat istoriografic și analizat semiotic în Corpus-ul dedicat.

Lucrarea am structurat-o în șase capitole mari, precedate de inerenta *Listă de abrevieri* și de imperios necesara *Introducere*. Am extras, formulat și prezentat *Concluzii parțiale*, dedicate pentru fiecare capitol, precum și *Concluzii generale* în final. Demersul cognitiv se sprijină și pe datele suplimentare din *Note*, acestea formând o anexă cu o bogată încărcătură științifică ale unor repere marcate în text cu (*) și cifra de ordine corespunzătoare.

În Capitolul I. „IN PRINCIPIO ERAT VERBUM”- La început era Cuvântul, (In. 1,1), mesajul este centrat pe semnificația Logosului în semiotica fondatoare a Revelației divine, urmat de sublinierile din subcapitolul I.1 *Lumina Cuvântului din orizontul revelat al narațiunii biblice*. Argumentele sunt susținute ideatic de celelalte subcapitole: I.2 *Etimologia și semiotica revelației*, unde am prezentat etimologia conceptului, urmată în subcapitolul I.3 de o argumentare a celor două limbaje antinomice ale teologiei : *Catafatismul și apofatismul - Verbul între antinomie și paradox*. Subcapitolul I.4 *Cunoașterea și limbajul din perspectiva teologică. Adevărul credinței*, certifică fenomenologic faptul că omul a primit și darul vorbirii, calitatea de prim făuritor al limbajului, poziția lingvistului Noam Chomsky fiind edificatoare, prezentarea caracterului unic al limbii umane asigurând conținutul subcapitolului I.5, intitulat *Homo loquens. Angajamentul onto-gnoseologic al limbajului. Noam Chomsky: darul limbii ca marcă antropologică*. Subcapitolul final, I.6 *Silabe metafizice ale comunicării teoantropice* este dedicat la începutul său capacității comunicaționale a omului, atributul prin care diverși gânditori și semioticieni au definit acțiunea de a stabili o relație cu o altă persoană, de a fi

în legătură de idei, gânduri etc. Perspectiva religioasă teoantropică debutează însă de la cuvintele Profetului Iezechiel: „*Mergeți de vedeți ce cuvânt a mai ieșit de la Domnul!*”- (Iz. 33,30), urmată de etimologia pe care Sfântul Grigorie de Nyssa o propune pentru numele omului - (*anthropos*), analizat drept *chip* și *asemănare* și înzestrat de atribute unice: *vorbirea articulată, gândirea, cititul și scrisul, rugăciunea și meditația*.

Capitolul al II – lea: FILOSOFIA LIMBII SAU FILOSOFIA LIMBAJULUI ?

extrem de generos ca întindere și informații, descrie și câteva etape din istoria limbajului unde caut să ofer un răspuns acestei întrebări pornind de la sintagmatica aserțiune heideggeriană: „limba este loc de adăpost al ființei și lăcaș al esenței omului.” Pentru aceasta, am realizat o incursiune în fenomenul cunoașterii, aprofundând în subcapitolul II.1 *Teorii ale cunoașterii identității de sine prin intermediul limbajului*, în ale cărei subdiviziuni tematice analizez : *elementele definitorii ale comunicării, modele și școli*. Am definit apoi în subcapitolul II.2 o serie de *Paradigme culturale și spirituale ale comunicării*. Aici am construit un important accent care subliniază dezvoltarea cercetărilor lingvistice la sânul filosofiei clasice. De aceea, în următoarele subdiviziuni tematice fac referire la *Metafizica textelor literare în Grecia antică* (unde ne referim la preocuparea pitagoreilor și sofistilor (Gorgias fiind părintele etimologiei), a naturaliştilor: Parmenide, Heraclit și Democrit pentru raportul dintre gândire și cuvânt, ajungând la contribuțiile aduse de Aristotel și Platon, până la momentul actului de naștere al gramaticii ca știință în Școala stoicilor Zenon din Kitton, Antistene și Gorgias, Aristarh, Dyonisos Thrax - autorul *Artei gramaticii*. Urmează *Literatura patristică între Parnas și Tabor, Direcția analitico-filologică a Școlii din Alexandria* și punctarea *Direcției semiologice a Fericitului Augustin*, fiecare condensând un pas istoric în evoluția lingvisticii și cercetărilor filologice.

Ca punte ideatică dedicată noilor direcții de cercetare, în subcapitolul II.3, intitulat *Primii pași în raporturile existențialismului cu structuralismul*, am subliniat implicarea unor nume și opere de referință (de la Jean Paul Sartre la Michel Foucault, Claude Levi-Strauss, Jacques Lacan ș.a.) Subcapitolele următoare, având ca titluri: II.4 *Teorii analitice ale cunoașterii, limbajului și proiecția Adevărului* și II.5 *Limbajul ca mediator al progresului*, sunt subdomenii alocate unde am realizat, într-o manieră esențializată, o incursiune de amploare în istoria Semiologiei. Aici, relativ scolastic și cu certitudine

datorită reflexului paideic, prezint autori, opere de referință și teme predilecte ale acestora. O atenție deosebită am acordat lui *Ferdinand de Saussure - părintele Semiologiei*, urmat de referiri la *fenomenologia percepției și limbajului la Maurice Merleau-Ponty, Claude Lévi-Strauss și Michel Foucault*. Direcția analitică se îndreaptă apoi spre *Bertrand Russell* care vorbește despre *limbaj ca structură a realității*. Trecem la *Roman Jakobson și cele șase funcții ale limbajului*.

Pentru epoca modernă am prezentat la *Ludwig Wittgenstein și Karl Popper limitele relativiste ale limbajului*, iar la *John Langshaw Austin - Teoria sistematică a actelor de limbaj*. Este momentul în care *John Rogers Searle* pronunță *nevoia de reguli*, iar un *Simon Blackburn* aflat în căutarea *Adevărului* se întâlnește cu *Wilfrid Sellars* într-o prezentare a *limbajului scos de sub mantia interpretării de către Donald Davidson*. De un accent beneficiază și *hermeneutica radicală a lui Richard Rorty*, aflată antitetic față de linia de gândire a lingvistului *Eugeniu Coșeriu* care de înobilează epistemic *lingvistica* ridicând-o la rang de *știință a culturii*, urmat de un *Richard Schusterman* care pledează pentru *estetica pragmatistă a limbajului artei*.

Capitolul al III-lea poartă titlul **SEMIOLOGIA - UNIVERSUL UMAN AL SEMNIFICĂRII. GENEZĂ ȘI PRINDERE ÎN CONCEPT** deoarece, prin istoria semnului prezintă ineditul momentului nașterii Semiologiei ca știință observațională în universul părintelui medicinei - *Hipocrat*, cel care a realizat prima conexiune între simptomatologia bolii și semn. *Galen* din Pergam face din diagnoză o știință. Studiul semnului este introdus în filosofie de către părintele empirismului, englezul *John Locke*, iar de aici înainte, prin *Saussure* și *Peirce*, începe și se așterne cronologic istoria semioticii ca știință de-sine-stătătoare, ca ramură definitorie a gnoseologiei și filosofiei limbajului.

Subcapitolele dedicate acestui subiect sunt ordonate urmând ascendentul teoretic al prinderii în concept, așa cum o vom face în III.1, dedicat marelui *Charles Sanders Peirce și tipologia representamen-ului*, apoi am reliefat preocuparea și ipotezele referitoare la polimorfismul simbolului în subcapitolul III.2 *Thomas Sebeok despre tipologia semnelor*, urmat de o definire mai densă a semnului, căruia i-am alocat subcapitolul III.3 în care *Ernst Cassirer* sintetizează *teoria formelor simbolice*. Capitolul III se încheie cu subcapitolul

III.4. *Polisemia simbolului*, fiind la rândul său, în spirit noician, o deschidere spre cele opt domenii prezentate de *Roman Ingarden* și *Dabney Townsend*.

Capitolul al IV - lea: DISCURSUL CA EXERCITIU SEMIOTIC ȘI DESCHIDERE ALETHICĂ, își propune să valorifice critic rezultatele cercetărilor anterioare, dar care ne prezintă o nouă direcție analitică, una care se desfășoară bipolar. Subcapitolul IV.1 este dedicat Doamnei Prof. Dr. *Sanda-Maria Ardeleanu*, care ne explică trecerea de la o *lingvistică textuală la o gramatică textuală*. În cuprinsul subcapitolului, din perspectiva analiticii lingvistice, ne arată că introducerea conceptului de lingvistică textuală a fost determinată de necesitatea situării într-un cadru comun a gramaticii textuale și a teoriei narative. Capitolul continuă printr-o prezentare istorico-filosofică și semantică a textului și a suportului de text în subcapitolele IV.2 *Textul. Etimologie și delimitări conceptuale* și IV.3 *Arhitectura textului și reperele definirii lui retorice și semio-lingvistice*, urmate de un subcapitol dedicat IV.4 în care prezint *Metode specifice cercetării manuscriselor*.

Al doilea pol de referință îl constituie subcapitolul IV.5 *Discursul și funcțiile sale*, în care demonstrez de ce discursul public a fost de-a lungul timpului o modalitate esențială de emancipare personală și de implicare civică, traseul dedalic al textului (logica labirintică a sensului) presupunând, pe lângă o gramatică textuală, și un set de coduri semiologice (analiza lingvistică textuală și cea a discursului) care converg spre paradigma Investigației Textuale.

Preocuparea pentru analiza detaliilor limbajului și rolul jucat în cadrul vieții sociale o putem regăsi mai ales în analiza conversației în cadrul subdomeniilor dedicate privind funcția de reprezentare semantică și funcția semnificării creatoare a realului semiotizat, ca domeniu al cercetărilor D-nei *Sanda-Maria Ardeleanu*, direcție continuată și de *Yuri M. Lotman* care s-a aplecat cu precădere asupra *funcției de semnificare culturală a semnului*, dar și de americanul *Willard von Orman Quine*, care a analizat, dintr-o perspectivă pragmatică *traducerea ca pe o reconstrucție logico-lingvistică*.

Capitolul al V-lea: REDUNDAȚA RELATIVĂ A TEXTULUI RELIGIOS. O IPOTEZĂ / PERSPECTIVĂ SEMIOLOGICĂ, este dedicat așadar, ipotezei mele de cercetare asupra redundanței, aspect care marchează contribuția personală la paradigma analitică a textelor euhologice.

În subcapitolul V.1 *Semiotica textului patristic. Rugăciunea - o relație dialogico-discursivă*, am realizat o analiză a comportamentului euchologic, completată de subcapitolul următor, V.2 *Redundanța relativă a textului religios. Argumente pentru o interpretare semiotică. Bariera canonic-tipiconală*, prin care evidențiez că în textul rugăciunii - ca întâlnire dialogală personală cu Dumnezeu - se poate vorbi despre o manifestare sui-generis a subiectivității, deci putem să ne referim la „indicatorii de subiectivitate” teoretizați de Benveniste prin fenomenul *invocației*, pe care autorul francez o considera drept o formulă incipientă, arhaică, de cerere / relaționare adresată Divinității.

Redundanța semiotică, interpretată ca formă de realizare a informației, facilitează, maximizează practic, identificarea noutăților dintr-un mesaj. Într-o limbă nu se poate menține decât ceea ce aduce o contribuție precisă la comunicare. Aici are loc translarea de la monolog la dialog (Om-DUMNEZEU), iar textele religioase liturgice dobândesc o trăsătură fundamentală, rânduită încă de la Creație, anume REDUNDANȚA LOR RELATIVĂ, conferită chiar de argumentul fundamental al METAFIZICII PREZENȚEI. Subcapitolul V.3, intitulat *Perspectiva teologico - duhovnicească a textului. Semiotica harului* reprezintă dezvoltarea unei direcții a teoriei redundanței, prezentând acțiunea harului, a principiului harismatic drept element dinamic al ipotezei de lucru. Hermeneutica harului divin, al cărui principiu și persoană este Duhul Sfânt, este inseparabil de natura omenească. Însăși ideea de *raport*, analizată din perspectiva semiotică, expune relația sau afinitățile existente între cei doi factori, divin și uman (De aceea la nivel lexical și rugăciunea, ca discurs specializat, se realizează prin augmentarea discursului cu formule cu pregnanță sensibilizatoare, cum ar fi: *metafore* (izvor al binelui, rai binecuvântat, candelă nestinsă, Pâinea pururea vie), *epitete* (iubitor, preabun, aprig), *adverbe* (iertător, mândros, smerit, ascutător) sau *formule euchologice* - scurte rugăciuni „tipizate”, pe care le regăsim tipiconal în cadrul mai multor *ierurgii liturgice*, în *Acatiste* și *Paraclise*, amintindu-le aici doar sub forma : *Dumnezeu să ne aibă în pază!*, *Domnului să ne rugăm!*, *Slavă Ție, Dumnezeul nostru, Slavă Ție!* Psalmii, Ceaslovul, Molitvelnicul, cărțile de rugăciune oferă cele mai multe exemple. Este nevoie să analizăm Paraclisul și Acatistul Maicii Domnului, care datorită evlaviei populare conțin texte, fragmente invocaționale, doxologii, ectenii tropare și condace redundante.

Explicația specialistului depășește cu mult empiricul comparațiilor, deoarece rugăciunea se fundamentează nu doar pe structuri retorice, cât mai ales pe ceea ce Charles Morris clasifica drept *discurs designativ, prescriptiv și injonctiv*, sau altfel formulat, prin *discurs normat și normativ*. Astfel, *funcția injonctivă, retorică*, este cea care, ilustrând fenomenologic ipoteza noastră a redundanței, direcționează discursul către Divinitate și asupra auditoriului (cu ajutorul imperativului sau a vocativului nominal: *Fiți milostivi!, Iubiți-vă aproapele!, Fiți desăvârșiți!*) Trăsătura puternic și profund marcată de caracterul intertextual / interdiscursiv al literaturii liturgice religioase, poate fi considerată sub aspectul redundanței o ilustrare concretă a conceptului definit de lingvistul Eugen Coșeriu ca „discurs repetat”. Textul poate evidenția și modul specific de manifestare al „metalingvisticului” care transpare simbolic în raportul discursiv. Adevărul, metalingvistic, este exprimat de semantica EUHARISTIEI.

Direcția teoretică am completat-o cu o prezentare a domeniului de referință în subcapitolul V.4, intitulat *Discursul religios între semiotica Predicii, convertire și funcția omiletică metalingvistică*. În discursul religios întrebarea este folosită în scopul schimbării unei atitudini și construirii unui comportament de confirmare și adeziune, iar PRIN ACTUL DE CREDINȚĂ, ritualul liturgic, indiferent care este acesta ADUCE CU SINE RĂSPUNSUL. Deschiderea lui poli-semantică are o dublă valorizare: la nivel individual (fiecare primește un răspuns pentru propriile trăiri, deci cu o semnificație /simbolică particulară) și la nivel de grup (la nivel de comunitate). V.5 *Genurile propovăduirii. Omiletica* este subcapitolul în care, după o definiție a Omileticii ca disciplină a teologiei practice, am prezentat genurile predicii, omiliilor și parenezelor (cuvântările ocazionale). Într-un alt subcapitol, V.6 *Mesajul topos-ului eclesial*, vorbim și despre un *loc al sacrului* unde orice om își caută - cu nădejde și o oarecare înfrigurare - refacerea relației cu Divinitatea. Din detaliile prezentate, se evidențiază faptul că dintotdeauna, spațiul liturgic, ocupă în inima și în conștiința credincioșilor un loc aparte, pentru că Dumnezeu își are aici îndreptată privirea. (1Rg. 8,29)

Subcapitolul V.7 *Limbaajul simbolic și comunicare non-verbală: proxemica și kinezica oficianului liturgic între Dumnezeu (locutor) și om (alocutor)* arată că gesturile liturgice sunt practic metafore antro-po-dinamice încadrabile într-o proxemică specială,

dedicată, am putea spune, prin care Preotul se impune, nu numai prin succesiunea apostolică, drept alocutor cu Dumnezeu în momentele liturgice în care el folosește formule discursive speciale, de adresare directă către Divinitate. Să amintim aici Rugăciunile invocaționale de taină ale Preotului în altar la Epicleză și Ieșirea cu Sf. Potir. Ținuta, kinezica și comportarea Preotului în manifestările sale liturgice, publice și particulare, trebuie să se încadreze în cadrele firești ale unei paradigme definiționale specifice (Borțun, Săvulescu,) toate fiind subsumate actului gestual, non-verbal. Momentele esențializate prin limbajul gestual, așa cum sunt turnarea „căldurii” în Potir, Vohodurile (ieșirea cu Sf. Evanghelie și cu Sfintele-Daruri, înconjurarea mesei la Taina Cununiei), adesea însoțite și de locuri și obiecte ritualice (la proscomidiar (simbolizând locul Nașterii - Betleem, discul are propria semantică (ieslea Nașterii Mântuitorului), acoperămintele (simbolizează scutecele Mântuitorului), presupun și realizează reconstrucția semantică a arhetipului Vieții și Jertfei.

Fără a epuiza subiectul sau posibilele exemple de gânditori sau Sfinți Părinți, capitolul următor, **Capitolul al VI - lea: CONSTITUIREA CORPUS-ULUI CERCETĂRII** reprezintă o smerită încercare de teognosie ce aduce în discuție două deschideri interogative; și pentru că ființa ideii nu poate trăi decât prin forța limbajului, formulăm un singur răspuns prin care devine posibilă congruența celor trei: cel al literatului, al filosofului și cel al creștinului. Aprofundarea semiotică ne aduce din nou la „țărmurile cuvântului”, pentru că fără înstăpânirea semiotică asupra conceptelor, aceasta devine inutilă, atât literatului, cât și teologului. Aici, așa cum am dorit să subliniez, un loc deosebit de important revine omileticii (prin predică și cateheză). Rugăciunea, forma principală de adorare, reprezintă un act de comunicare, ca și propagarea credinței, catehizarea adeptilor, predicția etc.

De aceea, în subcapitolul VI.1 *Textul religios și modelul de Investigație Textuală* (IT) preluată din lucrarea *Repere în dinamica studiilor pe text. De la o Gramatică narativă la un mod de investigație textuală* a D-nei Prof. Dr. Sanda-Maria Ardeleanu, arătăm, că prin pragmatica integrată, logica subiectului ajută la diferențierea, în funcție de tipologia textuală, a mai multor tipuri de discurs. Acestea sunt articulate în funcție de scopul comunicării, de specificitatea care decurge din utilizarea limbii, de raportul cu contextul

lingvistic și cu situația de comunicare. Așa după cum subliniază Prof. Dr. Sanda-Maria Ardeleanu, de aici se ajunge la conceptul de *context* care trebuie explicat în raport cu situația de comunicare de care se disociază: *contextul* este textul luat în întregul sau, textul cadru, de intercalare a constituenților textuali, iar *situația de comunicare* reprezintă inserarea textului dat în elementele de producere și de receptare. Cercetarea noastră se oprește, pentru un moment, la investigarea unui tip de discurs, și anume *discursul analitic* ca o semanaliză a discursului literar. Privită prin această prismă a inventarului de instrumente lingvistice, noțiunea de *discurs*, ne arată Prof. Dr. Sanda-Maria Ardeleanu, cunoaște o varietate semantică care se transferă și asupra noțiunii corelate, *analiza discursului*.

Literatura patristică constituie în sine un asemenea fenomen, de aceea, în analiza semiotică a *Corpusului* teologic am aplicat-o pentru a atinge cel de-al treilea obiectiv al cercetării, anume *evidențierea modelului de investigație textuală*. Coordonatele stabilite de Prof. Dr. Sanda-Maria Ardeleanu în lucrarea *Repere în dinamica studiilor pe text*, ne subliniază că, din perspectiva epistemică, una dintre cerințele formale ale constituirii unui model este exprimarea *normei sintactice*. O altă cerință a constituirii modelului ține de *semantica sistemului*, de *interpretarea* lui, pentru că a vorbi de sensul sistemului înseamnă să vorbești despre diferitele sale interpretări. Cerința fundamentală este următoarea: regula corespondenței semantice odată construită, oricărui enunț care derivă din sistem îi corespunde un enunț adevărat în domeniul interpretării. Un domeniu de interpretare devine un model pentru sistemul formal numai atunci când îi putem atribui oricărui enunț derivat un enunț "adevărat" (Ardeleanu) Cercetătoarea ne arată astfel, că una dintre formele principale de reactualizare a mesajului biblic la nivelul cuvântării religioase este precizarea timpului deictic. Acesta, în discursul religios, cunoaște o dublă exprimare semiotică: vorbim aici despre timpul profan, cronologic, cât și de timpul mântuirii care țin de timpul sacru, conexat liturgic prin recunoscuta putere evocatoare /invocatoare a cuvintelor. Principiile de bază ale acestui nivel sunt generate de existența *universului de obiecte*, a *familiei de sub-ansambluri de obiecte de univers* și a *înlănțuirii sintagmatice de obiecte semiotice*.

Corpus-ul cercetării se deschide cu subcapitolul VI.2 **SCRIERI ALE SFÂNTULUI IOAN HRISOSTOM. SEMIOTICA ÎNDUHOVNICIRII**, în cuprinsul căruia, după inerenta prezentare a datelor de referință privind Contextul istoric, date biografice și repere bibliografice, în formula semiotică de „text specializat” prezentăm apoi, predica, având ca model analitic *Cele opt cateheze baptismale* și *Liturghia catehumenilor. Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur*, în calitatea lor de opere patristico-liturgice care-și conturează unicitatea prin raportarea personală la Cuvântul într-un triplu sens : prin *logofilie* ca răspuns de iubire la iubirea jertfitoare a Fiului lui Dumnezeu pentru neamul omenesc, prin *logofagie* hrănindu-se spre zidire din Cuvântul de viață veșnică dătător și prin *logoforie* devenind purtători ai lui Hristos, așa cum mărturisește Sfântul Apostol Pavel: „*nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine*” (Ga. 2,20).

Din textul cuprins în *Cele opt cateheze baptismale*, al cărui manuscris a fost descoperit, pe 5 octombrie 1955, de către unul dintre coordonatorii colecției patristice Sources Chrétiennes, respectiv Antoine Wenger, însoțit de R.P. Darouzes, în biblioteca Mănăstirii Stavronikita de pe Muntele Athos. Din manuscrisul Sfântului Ioan Hrisostom se poate concluziona că, odată cu sporirea numărului de credincioși Biserica a simțit nevoia să-și dezvolte o instituție a sa, proprie, care să-i instruiască pe viitorii creștini, apărători și luminători ai credinței. Astfel, Biserica, prin reprezentării săi, a înființat în principalele centre creștine școli catehetice, printre cele mai renumite fiind cea din Alexandria și Antiohia. Contextual și prin analiza dinamicii sale morfo-semantice și implicit funcționale a epocii Sfântului Ioan Gură de Aur, se poate analiza complexa problematică social-spirituală a acelor vremuri, în care Sfântul Ioan Hrisostom le dăruia învățătură, unor candidații la Botez care erau împărțiți în: fideli, creștini, inițiați și categoria simplilor CATEHUMENI, fiecare după măsura înduhovnicirii și cunoașterii.

Prezentarea și analiza semiotică a celui de al-doilea reper, *Liturghia catehumenilor*, din cadrul Liturghiei Sf. Ioan Gură de Aur asigură un element de continuitate analitică; numirea de *Liturghia catehumenilor* i s-a dat datorită faptului că la această parte a serviciului divin puteau să asiste și catehumenii, adică cei ce se pregăteau în vederea primirii Tainei Botezului. Principiul tipiconal al al textului liturgic fondează lingvistica structurală, după care, prioritare sunt relațiile care se stabilesc pe conținutul acestui discurs,

de aceea și analiza impune așezarea în sensul profund al textului, pentru a se putea continua în discursivul ei kinetic și figurativ-simbolic.

Subcapitolul următor, VI.3 **SCRIERI ALE SFÂNTULUI GRIGORIE DE NYSSA. SEMIOTICA REFERENȚIALĂ A CATHEZEI**, urmează, în chip firesc, aceeași structură logică prin subdomeniul în care am prezentat Contextul istoric, datele biografice și reperele bibliografice ale Părintelui capadocian prin medierea căruia am construit cadrul necesar prezentării operei *Marele Cuvânt catehetic*. Sfântul Grigorie are meritul de a fi sistematizat elementele teologiei de până la el și de a fi dat formule sau demonstrații filosofice unora din adevărurile de credință printr-un tratat sistematic de doctrină: *Marele Cuvânt catehetic*, alcătuit după tratatul origenian - *Despre principii*. Analiza epistemică ne arată că Marele Părinte capadocian are o cugetare strânsă, logică, bine informată, adâncă și bogată în concluzii. Limba este, în general, o îmbinare de elemente preluate din greaca attică și limba Septuagintei. Întru totul, stilul său este influențat de regulile retoricii vremii : face uz masiv de metafore, concepe fraze lungi, alambicate și de aceea uneori greoaie, alteleori pline de avânt și patos creștin.

Tâlcuire exactă la Cântarea Cântărilor aduce cu sine, nu atât preocupări legate de istoricul controverselor de ordin canonic legate de acest text, cât relevanța faptului că Sfântul Grigorie de Nyssa apără dreptul și necesitatea interpretării Sfintei Scripturi în sens spiritual duhovnicesc, indiferent ce numire s-ar rezerva acestui mod de hermeneutică. Frumoasa păstoriță, simbolic, ar fi însuși poporul ales și pământul sfânt în același „praf”, adică în termeni mesianici minunata grădină a lui Yahweh. Deși el critică filosofia păgână, considerând-o steapă, în Comentariul său la Cântarea Cântărilor, el aseamănă filosofia cu *Mireasa*, deoarece prin aceasta – spune el – învățăm ce atitudine trebuie să avem față de Dumnezeu. Acesta este motivul pentru care, înțelepciunea trebuie eliberată din robia filosofiei păgâne și pusă în slujba vieții superioare trăită în virtute.

Într-un paralelism morfo-semantic, el arată importanța rațiunii pe care trebuie să o folosim pentru a înțelege, cât mai corect, cele mai adânci taine ale Revelației. Însă, această înțelegere trebuie să se înscrie „ferm și nestrămutat” în tradiția pe care am primit-o, prin succesiune, de la Părinți.

Ultimul subcapitol VI.4, intitulat **SCRIERI ALE SFÂNTULUI VASILE CEL MARE. SEMIOTICA PRAXEOLOGICĂ A EXISTENȚEI**, este deschis de Contextul istoric, date biografice și repere bibliografice, urmat de analiza textelor de la Omilia III la cuvintele : „*Ia aminte la tine însuși !*” și Tratatul *Despre Sfântul Duh*.

În plan normativ, pentru a desluși dilema căii, pe frontispiciul Templului lui Apollo de la Delphi, pentru cei ce căutau să-și înțeleagă identitatea, erau înscrise, cele atribuite rostirii lui Heraclit „*M-am căutat pe mine însumi*”, o sintagmă care a rămas celebră formulată în spirit gnostic imperativ drept: „*cunoaște-te pe tine însuși*.” Omilia III la cuvintele : „*Ia aminte la tine însuși !*” reprezintă o comoară a înțelepciunii, reprezentând paradigmatic întreaga sa creație omiletică, ascetică și epistolară. Omul este îndrumat să cugete drept și să dea slavă lui Dumnezeu pentru darurile primite, precum și să se aplece cu dragoste spre semenii săi. Dealtfel, toate omiliile morale și pedagogice au rolul de a oferi creștinilor o sinteză a dreptei gândiri și viețuirii creștinești. Părintele Stăniloae arată în acest sens, că „omul se cunoaște cu adevărat numai dacă L-a primit și L-a cunoscut pe Dumnezeu - Omul în sine”. În felul acesta se explică de ce în sintagma : „*Ia aminte la tine însuși !*” generează imperativul după care conștiința de sine și cunoștința lui Dumnezeu trebuie să coincidă.

În ceea ce privește modul existenței Duhului Sfânt, pe care l-am abordat ca puncte semantică referențială între persoanele divine, ca persoană treimică unde se află sintagmatic întreg temeiul comuniunii lui Dumnezeu cu Creația Sa și cu poporul Său. După Sf. Vasile cel Mare, Duhul este cauza desăvârșitoare a Universului. Deși apelează narativ la analogii pentru a prezenta dogmele creștine, Sfântul Vasile nu ezită să spună că acolo unde puterea noastră de înțelegere e depășită nu înseamnă că ele sunt iraționale, cum spuneau unii eretici; dimpotrivă, dogmele depășesc puterea noastră de înțelegere, fiind în chip paradigmatic suprarăționale. El a arătat, prin tehnica semiotică profundă la care a apelat, că și gândirea filosofică poate oferi teologului posibilitatea de a răspunde cerințelor vremii, dându-i argumentele și exprimarea logică de care are nevoie limbajul religios pentru a se face înțeles oamenilor de diferite culturi și convingeri. Limbajul religios trebuie să oglindească însă acea raționalitate a Universului pe care care au lăudat-o și vechii gânditori greci din vechime, dar și din vremea Sfântului. Sfântul Vasile cel Mare a explicat adeseori această temă : „Credem... într-un singur Duh Sfânt... care învață și ne aduce

aminte tot ceea ce aude de la Fiul; Duh bun, care călăuzește la tot adevărul și întărește pe toți credincioșii.”

De când a fost scrisă și până în prezent, opera, ca și activitatea misionară a Sf. Vasile cel Mare, reprezintă pentru teologia și misiunea ortodoxă o adevărată cheie de boltă pentru felul în care s-a definit învățătura de credință, a fost apărută și promovată. Sf. Grigorie Nazianz, în necrologul închinat Sf. Vasile cel Mare făcea afirmația că acela era socotit cult în vremea sa dacă citise scrierile vasilene și dacă le putea explica și altora!

CONCLUZIILE GENERALE formulează esențializări teoretice prin care se demonstrează atingerea obiectivelor de cercetare, argumentarea ipotezelor de lucru și mai ales asigurarea elementului de noutate: Redundanța relativă a textului euchologic (liturgic). Lucrarea de cercetare se încheie cu o **BIBLIOGRAFIE** de specialitate, cu 97 note și titluri sistematizate după criterii științifice, credem noi relevantă și pe măsura subiectului temei de cercetare.

BIBLIOGRAFIE

I. OPERE ALE LITERATURII CLASICE

- 1.**Din lirica elenă*. 1968, trad. Alexandru Andrițoiu, D. Rendis, București: Tineretului;
2. **Tragicii greci*. 1958, *Antologie*, trad. George Fotino, București: ESPLA;
3. ALIGHIERI, Dante. 2000, *Paradisul în Divina Comedie*, trad. George Coșbuc, Ediție îngrijită și comentată de Ramiro Ortiz, Iași: Polirom;
4. DIOGENE, Laertios.1997, *Despre viețile și doctrinele filosofilor*, trad. C.I. Balmuș, București: Minerva;
5. HOMER.1971, *Odiseea*, trad. George Murnu, București: Univers;
6. HOMER.1985, *Iliada*, trad. George Murnu, București: Univers;
8. HORAȚIU, Quintus Flaccus. 2007, *Ode, Epode, Satire, Epistole*, trad. Ion Acsan, Constantin I. Niculescu, D. C. Ollănescu, București: Mondero, Gramar;
7. PINDAR, 1974. *Pythice*, trad. Ioan Alexandru, București: Univers;
8. QUINTILIAN, 1974, *Arta oratorică*, trad. Maria Hetco, col. BPT, București: Minerva;
9. VERGILIUS, Publius Maro.1980. *Eneida*, trad. George Coșbuc, ed. Stella Petecel, București: Univers;

II. FILOSOFIA LIMBAJULUI ȘI HERMENEUTICĂ

1. AUSTIN, John L.1976, *How to Do Things With Words*, Second Edition, Oxford: Oxford University Press;
2. BEGUIN, Alber.1998,*Sufletul romantic și visul*, trad. și prefață de Dumitru Țepeneag, postfață de Mircea Martin, București: Univers;
3. BENJAMIN, Walter.1991, *Ecrits français*, Paris: Gallimard;
4. BENVENISTE, Emile.1969, *Le vocabulaire des institutions indo-européennes*, Minuit: Paris;
5. BRAGA, Corin. 2000, *De la arhetip la anarhetip*, Iași: Polirom ;
6. BRAGA, Corin.2007, *Concepte și metode în cercetarea imaginarului. Dezbaterile Phantasma*, Iași: Polirom;
7. BRIA, Pr. Prof. Dr. Ion, 2009. *Hermeneutica teologică. Dinamica ei în structurarea Tradiției*, Sibiu: Andreiană;
8. CHARLES, David. 2000, *Aristotle on Meaning and Essence*, Oxford: Clarendon Press;
9. CORNEA, Paul. 2006, *Interpretare și raționalitate*, Iași: Polirom;
10. COȘERIU, Eugeniu. 2009,*Omul și limbajul său. Studii de filosofie a limbajului, teorie a limbii și lingvistică generală*, Antologie, argument și note de Dorel Fânaru, Iași: Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”;
11. DELEUZE, Gilles.1969, *Logique du Sens*, Paris: Minuit;
12. DUMITRIU, Anton.1986, *Eseuri.Știință și icunoaștere.Alétheia-Cartea întâlnirilor admirabile*, București: Eminescu;
13. FOUCAULT, Michel.1996, *Cuvintele și lucrurile*, trad. Bogdan Ghiu și Mircea Vasilescu, București: UNIVERS;
14. FOUCAULT, Michel.1969, *L'Archéologie du savoir*, Paris: Gallimard;
15. JARROSSON, Bruno, „Deosebirea dintre subiect și obiect”,in BESNIER, Jean-Michel.1996, *Conceptele umanității. O istorie a ideilor științifice, politice, sociale, religioase, filozofice, artistice*, trad. Dora Mezdrea, București: Lider;
16. MORRIS, Charles. 2003, *Signs, Language and Behaviour*, New-York: Prentice-Hall;
17. OPREA, Ioan. 2008, *Comunicare culturală și comunicare lingvistică în spațiul european*, Iași: Institutul European;
18. OPREA, Ioan. 1992, *Lingvistică și filozofie*, Iași: Institutul European;
19. OPREA, Ioan. 2007, *Elemente de filosofia limbii*, Iași: Institutul European;
20. RICOEUR, Paul.1994, *Metafora vie*, trad. Irina Mavrodin, București:Univers;

III. LINGVISTICĂ, LEXICOLOGIE, RETORICĂ ȘI STILISTICĂ

1. ARHIP, Odette.2003, *Teoria argumentării. Retorica modernă*, Iași,: Sedcom Libris;
2. CASTELLET, Josep Maria.1957, *La hora del lector*, Barcelona: Grupo Planet;
3. CHOMSKY, Noam A.1971, *Problems of Knowledge and Freedom. The Russell Lecturs*, New York: Random;

4. CHOMSKY, Noam A.1998. „Despre structurile cognitive și evoluția lor” apud *Teorii ale limbajului. Teorii ale învățării, Dezbateri între Jean Piaget și Noam Chomsky*, trad. Ecaterina Popa, Ioan A. Popa, Mihaela Toader, Tiberiu Toader, col. Idei contemporane, București : Politică;
5. CIZEK, Eugen. 1994, *Istoria literaturii latine*, 2 vol., București: Adevărul SA;
6. CORNEA, Andrei.1988,*Scriere și oralitate în cultura antică*,București:Cartea Românească;
7. COȘERIU, Eugeniu.1989, *Determination y entorno*, in *Teoria del lenguaje e lingüística general*, Madrid: Gredos;
8. COȘERIU, Eugeniu. 2090, *Omul și limbajul său. Studii de filosofie a limbajului, teorie a limbii și lingvistică generală*, Iași: Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” ;
9. COTEAU, Ion. 1973, *Stilistica funcțională a limbii române. Stil, stilistică, limbaj*, 2 vol., vol. I, (1985-vol. II), București: Academiei;
10. CRĂCIUN, Gheorghe. 2003, *Introducere în teoria literaturii*, Chișinău: Cartier;
11. DAVIDSON, Donald. 2001, *Inquiries into Truth and Interpretation*, Clarendon Press, Oxford;
12. DERRIDA, Jacques.1967, *De la grammatologie*, Paris : Minuit;
13. DUBOIS, Jacques (et alii).1974, *Grupul μ , Retorică generală*, București: Univers;
14. FLORESCU, Vasile.1973, *Retorică și neoretorică. Geneză. Evoluție. Perspective*, București: Academiei Române;
15. GHEȚIE, Ion. 1972. *Introducere în lingvistică*, București: Academiei;
16. GRAUR, Alexandru, Lucia WALD.1977, *Scurtă istorie a lingvisticii*, București: Didactică și Pedagogică;
17. IONESCU, Emil. 1994, *Manual de lingvistică generală*, București:Albatros;
18. IORDAN, Iorgu.1975, *Stilistica limbii române*, București: Științifică;
19. JAKOBSON, Roman. 1986, "Cuvânt de închidere, Lingvistică și poetică", în Thomas A. Sebeok, *Style in Kirk Robert, Translation Determined*, Oxford Oxford University Press;
20. LEROY, Maurice.1964, *Les grands courants de la linguistique moderne*, Bruxelles: Presses Universitaires;
21. MARINO, Adrian. 1991-2000, *Biografia ideii de literatură*, I, Cluj-Napoca: Dacia;
22. MERLAN, Aurelia.2001, *Sintaxa Limbii Române. Relații sintactice și conectori*, Iași: „Universității Al. I. Cuza”;
23. MUNTEANU, Eugen. 2008, *Elemente de lexicologie biblică românească*, București: Humanitas;
24. MUNTEANU, Eugen.2005, *Introducere în lingvistică*, Iași: Polirom;
25. PANAITESCU, Val, 1994, *Terminologie poetică și retorică*, Iași: Univ. „Al. I. Cuza”;
26. QUINE, Willard Van Orman.1960, *Word and Object*, Cambridge, Massachusetts: Cambridge University Press;
27. RICOEUR, Paul.1999, *Conflictul interpretărilor. Eseuri de hermeneutică*, trad. Horia Lazăr, Cluj-Napoca: Echinoc;
28. RICOEUR, Paul.1989, *Despre interpretare. Eseu asupra lui Freud*, trad. Magdalena Popescu și Valentin Protopopescu, București: Trei ;
29. SAUSSURE, Ferdinand de.1971,*Cours de linguistique generale*, ed. III, Paris; Payot;

30. SAUSSURE, Ferdinand de. 1998, *Curs de lingvistică generală*, trad. Irina Izverna Tarabac, Iași: Polirom;
31. SĂLĂVĂSTRU, Constantin.2010, *Mic tratat de oratorie*, ed. a II-a, Iași: Univ. „Al. I. Cuza”;
32. ȘERBAN, Vasile.1970, *Sintaxa limbii române*, București: Didactică și Pedagogică;
33. VRACIU, Ariton.1980, *Lingvistică generală și comparată*, București: Didactică și Pedagogică;

IV. SEMIOTICĂ

1. ANDERSEN, Peter B. 1990, *A Theory of Computer Semiotics. Semiotic Approaches to Construction and Assessment of Computer Systems*, Cambridge: Cambridge University Press;
2. ARDELEANU, Sanda-Maria.1992, "Discursul analitic - o semanaliză a discursului literar", în *Actele Colocviului Internațional de Științe ale Limbajului, Suceava*;
3. ARDELEANU, Sanda-Maria.1995, *Repere în dinamica studiilor pe text. De la o Gramatică narativă la un mod de investigație textuală*, București: Didactică și Pedagogică R.A;
4. CARANI, Marie (ed.).1992, *De l'histoire de l'art à la semiotique visuelle*, Les Nouveaux Cahiers du Celat, Quebec: Septentrion;
5. CORNEA, Paul. 2006, *Interpretare și raționalitate*, Iași: Polirom;
6. DEELY, John.1997, *Bazele semioticii*, trad. Mariana Neț, București: ALL;
7. ECO, 2009, *De la arbore spre labirint. Studii istorice despre semn și interpretare*, trad. Ștefania Mincu, Iași: Polirom;
8. ECO, Umberto.1995, *The Role of the Reader. Explorations in the Semiotics of Texts*, Bloomington: Indiana University Press;
9. FAWCETT, Robin P., M.A.K. HALLIDAY, Sydney M. LAMB, Adam MAKKAI. 2015, "System networks, codes and knowledge of the universe." in *The Semiotics of Culture and Language*, volume 2: *Language and Other Semiotic Systems of Culture*, London: Academic Collection, Bloomsbury Linguistics.
10. FREGE, Gottlob, *Sens și semnificație. Cu texte de referință*, în Alexandru BOBOC (ed.), 1998. *Semiotică și filosofie*, București : Didactică și Pedagogică;
11. KIŠ, Danilo. 1993. *Homo Poeticus*, traduit par Pascale Delpech, Paris: Fayard ;
12. LIU, Kecheg, 2000, *Semiotics in information systems engineering*. Cambridge : Cambridge University Press;
13. LYONS, John. 1969, *Structural Semantics. An Analysis of a Part of the Vocabulary of Plato*, Oxford: Basil Blackwell;
14. MAINGUENEAU, Dominique.1991, *L'analyse du discours. Introduction aux lectures de l'archive*, Paris: Hachette;
15. MOESCLER, Jacques, Anne REBOUL. 2001, *Pragmatica azi*, trad. Liana Pop, Cluj-Napoca: Echinox;
16. NEHAMAS, Alexander. 2000, *The Art of Living: Socratic Reflections from Plato to Foucault*, University of California Press;

17. PEIRCE, Sanders Charles.1931, *Collected Papers of Charles Sanders Peirce*, edited by Charles Hartshorne, Paul Weiss and Arthur W. Burks, 8 vol. (1931-1966), vol. I, Cambridge (Massachusetts): Belknap;
18. PEIRCE, S., Charles, 1990, *Semnificație și acțiune*, trad. Andrei Marga, București: Humanitas.
19. RHEINGOLD, Howard.1993,*The Virtual Community : Homesteading at the Electronic Frontier*,Revised Edition, A William Patrick Book/ Addison Wesley, Cambridge, Massachusettss, London: The MIT Press;
20. SEBEOK, Thomas. 2002, *Semnele. O introducere în semiotică*, trad. Sorin Mărculescu, București : Humanitas ;
21. STĂNCIULESCU, Traian, D. 2004, *La început a fost semnul. O altă introducere în semiotică*, Iași: Performantica;
22. STOCK, Oliviero.1992, "Steps towards hypergeneration." in *Aspects of Automated Natural Language Generation*, edited by Robert DALE, Eduard H. HOVY, Dietmar RÖSNER, and Oliviero STOCK, *6th Interational Workshop on Natural Language Generation*, Trento, Italy, April 1992. Proceedings, Berlin, Heidelberg, New York: Springer-Verlag;
23. STOSSEL, Stephan, OGODESCU, Doru S. 1978, *Omul și universul informațional*, Timișoara: Facla;
24. TARASOV, L.V.1990, *Laserii, realitate și speranțe*, trad. Natalia Fiuciuc, București: Tehnică;

V. TEORIA COMUNICĂRII

1. BERKELEY, George.2004, *Tratat asupra principiilor cunoașterii omenești*, trad. Laurențiu Staicu, București: Humanitas;
2. CABIN, Philippe, DORTIER, Jean-François (coord.).2010,*Comunicarea.Perspective actuale*, trad. Luminița Roșca și Romina Surugiu, Iași: Polirom;
3. CAUNE, Jean. 2000, *Cultură și comunicare*, trad. Mădălina Bălășescu, București: Cartea Românească;
4. COSTA, Ioana. 2008, *Textele antice și transmiterea lor*, București: Universității;
5. CUILEMBURG, J. J. Van, O. SCHOLTEN, G. W. NOOMEN. 1991, *Știința comunicării*, trad. Tudor Olteanu, București: Humanitas;
6. DOGUET, Jean-Paul.2007, *L' art comme communication. Pour une re-définition de l'art*, Coll. AC UNIVERSITAIR, Paris: Armand Colin;
7. DRĂGAN, Ioan.2007, *Comunicarea. Paradigme și teorii*, 2 vol., București: RAO;
8. FISKE, John. 2003, *Introducere în științele comunicării*, trad. Monica Mitarcă, Iași: Polirom;
9. HABERMAS, Jurgen. 1983, *Cunoaștere și comunicare*, trad. Andrei Marga, Walter Roth, Iosif Wolf, București : Politică ;
10. HUSSERL, Edmund.2011,*Criza științelor europene și fenomenologia transcendențială*, trad. Christian Ferencz-Flatz, București: Humanitas;
11. IONESCU-RUXĂNDIOIU, Liliana. 2003, *Limba și comunicare. Elemente de pragmatică lingvistică*, București: ALL;

12. LINDGREN, Henry Clay.1953, *The Art of Human Relationship*, New York: Hermitage House;
13. MALIM, Tony. 1999, *Procese cognitive*, trad. Gina Ilie, București: Tehnică;
14. MARINESCU, Valentina. 2003, *Introducere în Teoria comunicării. Principii, modele, aplicații*, București: Tritonic;
15. McQUAIL, Denis. 1999, *Comunicarea*, trad. Daniela Rusu, Iași: Institutul European;
16. MERLEAU-PONTY, Maurice.1999, *Fenomenologia percepției*, trad. Ilieș Câmpeanu și Georgiana Vătăjelu, Oradea: Aion;
17. RHEINGOLD, Howard.1993, *The Virtual Community : Homesteading at the Electronic Frontier*, Revised Edition, A William Patrick Book/Addison Wesley, Cambridge, Massachusetss, London: The MIT Press;
18. RUESCH, Jurgen. 2006. "Values Communication and Culture", in Jurgen RUESCH, Gregory BATESON, Eve C. PINSKER, Gene COMBS,*Communication: The Social Matrix of Psychiatry*, New York: Routledge;
19. SFEZ, Lucien. 2002, *Comunicarea*, trad. Margareta Samoilă, Iași: Institutul European;
20. ȘCHEAU, Ioan, Ioan LEVIȚCHI. 2007, *Comunicarea. Monografia unui concept*, Alba-Iulia: Renașterea;
21. TRAN,Vasile, Irina STĂNCIUGELU. 2003,*Teoria comunicării*, București: Comuni-care. ro.
22. WILLETT, Gilles.1992, *La Communication modélisée. Une introduction aux concepts, aux modèles et aux théories*, Ottawa: Éditions du Renouveau Pédagogique;
23. WILSON, Deirdre.1986, *Relevance-Communication and Coognition*, Basil Blackwell: Oxford;

VI. GRAMATICI ȘI VOCABULARE

1. AVRAM, Mioara.1966, *Gramatica limbii române*, 2 vol., București: Academiei;
2. BARCLAY, William.2002, *Analiză semantică a unor termeni din Noul Testament*, trad. Doris Laurențiu, Wheaton, Illinois, U.S.A.: Societatea Misionară Română;
3. BECESCU, Enric. 2003, *Gramatica practică a limbii sanscrite*, (vol.I: Fonetica, Lexicologia, Morfologia nominală, Compunerea cuvintelor, Tabele de paradigme nominale), București: Y; pentru scriere am folosit alfabetul sanscrit Devanagari;
4. BENVENISTE, Emile.1969, *Le vocabulaire des institutions indo-européennes*, Minuit: Paris;
5. CONSTANTINESCU-DOBRIDOR.1989,Gheorghe, *Sintaxa limbii române*, București: Științifică;
6. CORNÎTESCU, Pr. Prof. Dr., Emilian, Pr. Prof. Dr. Dumitru ABRUDAN.1996, *Limba ebraică biblică*, București: Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române;
7. DIMITRIU, Cornel. 2002, *Tratat de gramatică a limbii române. Sintaxa*, Iași: Polirom:Iași;
8. DRĂGANU, Nicolae. 1945, *Istoria sintaxei*, București: Imprimeria Națională;
9. *Gramatica Limbii Române (GALR)* (coord. Acad. Valeria Guțu Romalo), 2 vol. București: Academia Română;
10. IRIMIA, Dumitru, *Gramatica Limbii Române*.2004, ed. a II-a, Iași: Polirom;

11. LÉON - DUFOUR, Xavier. 2001, *Vocabular de Teologie Biblică*, București: Arhiep. Romano-Catolică;
12. MACARIE, Augustin și Dorina MACARIE.1993, *Gramatica Limbii Române*, București: Viitorul românesc;
13. POPESCU, Ștefania.2012, *Gramatica practică a Limbii Române. Cu o culegere de exerciții*, ed. a XV-a, București: TEDT FZH;
14. SIMENSCHY, Theofil, IVĂNESCU, Gheorghe.1981, *Gramatica comparată a limbilor indo-europene*, București: Didactică și Pedagogică;

VII. FILOSOFIE

a. Clasică

1. ARISTOTEL.1996, *Metafizica*, trad. Ștefan Bezdechi, București: IRI;
2. ARISTOTEL. 2001, *Politica*, trad. Raluca Grigoriu, București: Paideia;
3. ARISTOTEL. 2005, *Categorii, Despre interpretare*, trad. Constantin Noica, București: Humanitas;
4. ARISTOTEL.1966. *Fizica*, trad. N. I. Barbu, București: Științifică;
5. ARISTOTEL.1998, *Poetica*, trad. și comentarii Dionisie M. Pippidi, ed. a III-a, București: IRI;
6. BALCA, Diac. Prof. Dr., Nicolae. 1982. *Istoria filosofiei antice*, București: Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române;
7. CLEMENT ALEXANDRINUL.1999, *Gnoza și gnosticii*, trad. Lucian Grozea, București: Paideia;
8. CONSTANTIN, Marin. 1987, *Ethos, elenistic, cunoaștere și libertate*, București: Științifică și Enciclopedică;
9. DODDS, E. R. 1965, *Pagan and Christian in a Age of Anxiety. Some Aspects of Religious from Marcus Aurelius to Constantine*, Cambridge: Cambridge University Press;
10. DUMITRIU, Anton.1987, *Culturi eleate și culturi heracleitice*, București: Cartea Românească;
11. DURKHEIM, Émile.1995. *Forme elementare ale vieții religioase*, trad. Magda Jeanrenaud și Silviu Lupescu, Iași: Polirom ;
12. FRENKIAN, Aram M. 1998, *Originile teologiei negative de la Parmenide la Plotin*, în *Scrieri filosofice*, ediție îngrijită de Gheorghe Vlăduțescu, București:Ararat;
13. GRAAF, Alain.1996, *Marile curente ale filosofiei antice*, trad. Nicolae Popovici, Iași: Institutul European;
14. HESCHEL, Abraham Joshua.2000, *Dumnezeu în căutarea omului. O filosofie a iudai-smului*, trad. Viviane Prager, București: Hasefer;
15. HESIOD. 1957, *Munci și zile*, trad. Ștefan Bezdechi, București: Științifică;
16. JAMES, William.1996, *Some problems of philosophy - A beginning of an introduction to philosophy*, Introduction by Ellen Kappy Suckiel, Lincoln: University of Nebraska Press;
17. KEITH, William, Chambers Guthrie. 1962, *A History of Greek Philosophy*, vol. I, Cambridge: Cambridge University Press;
18. KINGSLEY, Charles.2003, *Alexandria și școlile ei*, trad. Alexandra I. Ristache, București: Aldo Press;

19. MIRCEA, Corneliu. 2006. *Divinul*, București: Paideia;
20. PIATKOWSKI, Adelina, Ion BANU.1979, *Filosofia greacă până la Platon*, București: Științifică și Enciclopedică;
21. PLATON.1989, *Sofistul*, trad. Constantin Noica, în *Opere*, vol. VI, București: Științifică și Enciclopedică;
22. PLATON.1978. *Cratylus*, trad. Simina Noica, în *Opere*, vol. III, București: Științifică;
23. PLATON.1983.*Phaidon*, trad. Petru Creția, în *Opere*, vol. IV, București: Științifică și Enciclopedică;
24. PLATON.1986, *Philebos*, trad. Andrei Cornea, în *Opere*, vol.VII, București: Științifică și Enciclopedică;
25. PLATON.1986. *Republica*, trad. Andrei Cornea, în *Opere*, vol.V, București:Științifică și Enciclopedică;
26. PLATON.1993. *Timaios*, trad. Cătălin Partenie, în *Opere*,vol.VII, București: Științifică și Enciclopedică;
27. PLATON.1974, *Gorgias*, trad. Alexandru Cizek, în *Opere*, vol. I, București: Științifică și Enciclopedică;
28. PLINIUS cel Bătrân. 2001-2004. *Naturalis historia. (Enciclopedia cunoștințelor din Antichitate)*, 6 vol., vol.1, București: Humanitas;
29. PLOTIN. 2003, *Enneade*. I-II, Ediție bilingvă, trad. și comentarii de Vasile Rus, Liliana Peculea, Alexander Baumgarten, Gabriel Chindea, București: IRI;
30. RACHET, Guy.1980, *Tragedia greacă*, trad. Cristian Unteanu, București: Univers;
31. REALE, Giovanni.2005, *Înțelepciunea antică Terapie pentru suferințele omului de astăzi*, trad. Claudia Di Benedetto, Cristian Șoimușan, Târgu- Lăpuș; Galaxia Gutenberg;
32. VALÉE, Gerard.1981, *A study in anti-Gnosticpolemics*, Coll. "Studies in Christianity and Judaism", vol. 1, Waterloo, Ontario, Canada: Wilfrid Laurier University Press;
33. VELASCO, Juan Martin.1997, *Introducere în fenomenologia religiei*, trad. Cristian Bădiliță, Iași: Polirom;
34. VLĂDUȚESCU, Gheorghe.1998, *Ontologie și metafizică la vechii greci*, București: Paideia;
35. VLĂDUȚESCU, Gheorghe.1995, *Filosofia primelor secole creștine*, București: Enciclopedică;
36. XENOFON. 1987, *Amintiri despre Socrate (Apomnemoneumata sau Memorabilia)*, trad. Grigore Tănăsescu, București: Univers;

b. Creștină și medievală

1. ADĂMUȚ, Anton I.1997, *Literatură și filosofie creștină, secolele I-VIII*, Iași: Fides;
2. AUGUSTIN, Aureliu. 1991, *De dialectica*, trad. Eugen Munteanu, București: Humanitas;
3. AUGUSTIN, Aureliu.1997, *Despre Cetatea lui Dumnezeu (I)*, trad. Paul Găleşanu, București: Științifică;
4. BACON, Roger, 1972, *De Secretis operibus artis et naturæ, et de nulitate magiæ*, trad. Gheorghe Vlăduțescu, în „Analele Universității București”, Filosofie, XXI, nr. 2;
5. CUSANUS, Nicolaus.2008, *Pacea între religii. De pace fidei, Despre Dumnezeu ascuns, De Deo abscondito*, trad. și note Wilhelm Tauwinkl și Bogdan Tătaru-Cazaban, Prefață de Anca

- Manolescu, București: Humanitas;
6. FICINO, Marsilio.1989, *Three Books on Life. A Critical Edition and Translation*, with Introduction and Notes by Carol V. Kaske and John R. Clark, Binghamton, New York: The Renaissance Society of America;
 7. GILSON, Étienne.1986, *La Philosophie au Moyen Age*, Collection Payot, Paris: Payot & Cie;
 8. GILSON, Étienne.2006. *Introducere în filosofia creștină*, trad. Delia Bozdog și Dumitru Savinescu, Târgu-Lăpuș: Galaxia Gutenberg;
 9. LIBERA, Alain de. 1998, *Cearța Universalilor. De la Platon la sfârșitul Evului Mediu*, trad. Ilie Gyürsik și Margareta Gyürsik, Timișoara: Amarcord;
 10. MATSOUKS, Nikolaos. 2011, *Istoria filosofiei bizantine*, trad. Pr. Prof. dr. Constantin Coman și Nicușor Deciu, București: Bizantină;
 11. MONDIN, Battista.2006, *Sistemul filozofic al lui Toma d'Aquino. Pentru o lectură actuală a filosofiei tomiste*, trad. Marinela Mureșan, Sorina Mureșan, Târgu-Lăpuș: Galaxia Gutenberg;
 12. MORIN, Edgar.1993, *Le idee: habitat, organizzazione, usi e costumi*, trad. Feltrinelli, Milano;
 13. ȚUȚEA, Petre.1995, „Alchimia medievală creștină”, în *Filosofia nuanțelor*, Iași: Timpul;
 14. VLĂDUȚESCU, Gheorghe.1973, *Introducere în istoria filosofiei medievale. Lumini și umbre în gândirea Evului Mediu european*, București: Enciclopedică Română;

c. Modernă și postmodernă

1. ADĂMUȚ, Anton.2008, *Cum visează filosofii*, București : BIC ALL ;
2. AFLOROAIEI, Ștefan.2008, *Metafizica noastră cea de toate zilele*, București: Humanitas;
3. AL-GEORGE, Sergiu. 1971, *Filosofia indiană în texte*, București: Științifică;
4. AUGÉ, Marc & Jean-Paul COLLEYN. 2013, *Antropologia*, trad. Camelia Grădinaru, Iași : Institutul European.
5. AUREGAN, Pierre, Guy PALAYRET. 1998, *Zece etape ale gândirii occidentale*, trad. Mariana Bogdan, București: Antet;
6. AUSTIN, John L. 1976, *How to Do Things With Words*, Second Edition, Oxford: Oxford University Press;
7. BALADIER, Georges.1985, *Le dâtour. Pouvoir et modernité*, Paris: Fayard;
8. BALTAG, Cezar.1992, *Sfârșirea lui Orfeu, Eseuri*, Constanța: Porto-Franco;
9. BARKER, Joel Arthur.1983, *Paradigms: The Business of Discovering the Future*, Chicago: Harper Business Publishing;
10. BEGUIN, Albert.1998, *Sufletul romantic și visul*, trad. și prefață de Dumitru Țepeneag, postfață de Mircea Martin, București:Univers;
11. BERGSON, Henri. 1998, *Evoluția creatoare*, trad. Vasile Sporici, Iași: Institutul European;
12. BERKELEY, George.2004, *Tratat asupra principiilor cunoașterii omenești*, trad. Laurențiu Staicu, București: Humanitas;
13. BERTALANFFY, Ludwig van.1974, "General System Theory", in *Perspectives on General*

- System Theory*, Edited by Edgar Taschdjian, New York: George Braziller;
14. BESNIER, Jean-Michel (coord.), 1996, *Conceptele umanității. O istorie a ideilor științifice, politice, sociale, religioase, filozofice, artistice*, trad. Dora Mezdrea, București: Lider;
 15. BLUMENBERG, Hans. 2007, *Die Lesbarkeit der Welt, La lisibilité du monde*, traduction française Pierre Rusch et Denis Trierweiler, préface par Denis Trierweiler, Coll. "Passages", Paris: du Cerf;
 16. BOHM, David, Basil J. HILLEY. 1975, *On the Intuitive Understanding of Nonlocality as Implied by Quantum Theory*, Foundations of Physics, vol V, Springer, U.S.A: Editor in Chief Alwin Van der Merwe;
 17. BOHM, David. 1990, *A New Theory of the Relationship of Mind and Matter, Philosophical Psychology*, vol. 3, nr. 3;
 18. BOLEA, Ștefan. 2012, *Existențialismul astăzi*, București: Herg Benet Publishers;
 19. BORRADORI, Giovanna. 1994, „After Philosophy, Democracy, Richard Rorty”, în *The American Philosopher*, Chicago: The University of Chicago Press;
 20. BOTEZ, Angela. 1996, *Concepte integrative antice, moderne, postmoderne*, București: Semne ;
 21. BRAGA, Corin. 2006, *De la arhetip la anarhetip*, Iași : Polirom ;
 22. BRÉHIER, Émile. 1993, *Mari teme ale filosofiei*, trad. Alexandru Cuniță, București: Humanitas;
 23. BROGLIE, Louis de. 1980. *Certitudinile și incertitudinile științei*, trad. I. Pecher, București: Politică;
 24. CARNAP, Rudolf. 2001, *Vechea și noua logică*, trad. Alexandru Boboc, Coll. "Mari gânditori prin ei înșiși", București: Paideia;
 25. CASSIRER, Ernst. 1994, *Eseu despre om. O introducere în filozofia culturii umane*, Partea I: Ce este omul ? Criza cunoașterii de către sine a omului, trad. Constantin Coșman, București: Humanitas;
 26. CONFORD, Francis. 2009, *De la religie la filosofie. Un studiu asupra originilor speculației occidentale*, trad. Laurian Kertesz, București: Herald;
 27. CONNOR, Steven. 1989, *Postmodernist Culture. An Introduction to Theories of the Contemporary*, Oxford: Blackwell Publishers Inc.
 28. COPLESTON, Frederick. 2009, *Istoria filosofiei*, vol. VII, trad. Laurențiu Staicu și Alexandru Marcoci, București: ALL;
 29. DEBORD, Guy. 1992, *La société du Spectacle*, Paris: Gallimard;
 30. DEMING, David. 2010, *Science and Technology in World History, (4 vol.), Vol. 1: The Ancient World and Classical Civilization*, North Carolina: McFarland & Company, Inc. Jefferson;
 31. DRAGOMIR, Alexandru. 2010, *Meditații despre epoca modernă*, Ediție îngrijită de Gabriel Liiceanu și Cătălin Cioabă, București: Humanitas;
 32. DULCAN, Dumitru Constantin. 1992, *Inteligența materiei*, ediția a II-a revăzută și adăugită, București: Teora;
 33. DUMITRIU, Anton. 1990, *Homo universalis. Încercare asupra naturii realității umane*, București: Eminescu;
 34. DUMITRIU, Anton. 1986, *Eseuri. Știință și cunoaștere. Alétheia-Cartea întâlnirilor admirabile*, București: Eminescu;
 35. DUMONT, Fernand. 1969, *Le lieu de l'homme. La culture comme distance et mémoire*, (Coll.

- Constantes, 14), Montréal: HMH;
36. DURAND, Gilbert. 1977, *Structurile antropologice ale imaginarului*, trad. Marcel Aderca, București: Univers;
 36. ELIADE, Mircea.1992, *Meșterul Manole*, Iași: Junimea;
 37. ELIADE, Mircea.1999, *Mitul eternei reîntoarceri*, București: Enciclopedic;
 38. FIGAL, Gunter, "Herbert Marcuse", în Anton HÜGLI și Poul LÜBCKE (coord.).2003, *Filosofia în secolul XX*, vol.1 (*Fenomenologia, Hermeneutica, Filosofia existenței, Teoria critică*), trad. Gheorghe Pascu, Andrei Apostol și Cristian Lupu, București: All;
 39. GEISLER, Norman L. 1999, *Filozofia religiei*, trad. Agnes Dragomir, Oradea: Cartea Creștină;
 40. GHIU, Bogdan, Postfața "*Funcția Foucault*" în Michel FOUCAULT.1996, *Cuvintele și lucrurile*, trad. Bogdan Ghiu și Mircea Vasilescu, București: UNIVERS;
 41. GIDDENS, Anthony.1991, *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*, Cambridge: Polity Press;
 42. HEIDEGGER, Martin.1988, *Repere pe drumul gândirii*, trad. Thomas Kleininger și Gabriel Liiceanu, București: Politică;
 43. HEIDEGGER, Martin. 2006, *Ființă și timp*, trad. Gabriel Liiceanu și Cătălin Cioabă, București: Humanitas;
 44. HEIDEGGER, Martin. 2003. *What Is Philosophy (Was ist das-die Philosophie?)*, Traslated and Introduced by Jean T. Wilde and William Kluback, Maryland, USA: Rowman & Littlefield Publisher Inc.;
 45. HEIDEGGER, Martin.1982, *Originea operei de artă*, trad. Thomas Kleininger și Gabriel Liiceanu, București: UNIVERS;
 46. HÜGLI, Anton și Poul LÜBCKE (coord.).2003, *Filosofia în secolul XX*, vol. 1 (*Fenomenologia, Hermeneutica, Filosofia existenței, Teoria critică*), trad. Gheorghe Pascu, Andrei Apostol și Cristian Lupu, București: ALL;
 47. HUME, David.1987, *Cercetare asupra intelectului omenesc*, trad. Mircea Flonta, Adrian-Paul Iliescu, Constanta Niță, București: Științifică și Enciclopedică;
 48. HUSSERL, Edmund.1975, „The Myth of the Framework”, in *Abdication of Philosophy. Philosophy and the public Good*, La Salle, Illinois: Open Court;
 49. HUSSERL, Edmund. 1994, *Meditații carteziene. O introducere în fenomenologie*, trad. Aurelian Crăiușu, București: Humanitas;
 50. HUSSERL, Edmund. 2011, *Criza științelor europene și fenomenologia transcendențială*, trad. Christian Ferencz-Flatz, București: Humanitas;
 51. JASPERS, Karl.1986, *Texte filosofice*, trad. George Purdea, București: Politică;
 52. KANT, Immanuel. 2007, *Religia doar în limitele rațiunii*, în *Opere*, trad. Rodica Croitoru, București: ALL;
 53. KIERKEGAARD, Søren.2002, *Frică și cutremur*, trad. și prefață Leo Stan, București: Humanitas;
 54. KÜNG, Hans.1981, *Dieu existe-t-il ? Reponse a la question de Dieu dans les temps modernes*, traduit de l'allemand par Jean-Louis Schlegel et Justus Walther, Paris: Seuil;
 55. KÜNG, Hans, *Iudaismul*.2005, trad. Edmond Nawrotzky-Török, București: Hasefer;
 56. LEVINAS, Emmanuel.1999,*Totalitate și infinit. Eseu despre exterioritate*, trad. Marius Lazurca, Iași: Polirom;

57. LEVI-STRAUSS, Claude.1978, *Antropologia structurală*, trad. J. Pecher, București: Politică;
58. LIPOVETSKY, Gilles, Jean SERROY.2008, *Ecranul global*, trad. Mihai Ungurean, Iași: Polirom;
59. LIPOVETSKY, Gilles, Sébastien CHARLES, 2004, *Les temps hypermodernes*, Coll. "Nouveau collège de philosophie", Paris: Grasset;
60. LORENZ, Konrad.1996, *Cele opt păcate capitale ale omenirii civilizate*, trad. Vasile V. Poenaru,
București: Humanitas;
61. LUCACI, Florea.2005, *Propoziții biblice. Interpretări logic filosofice*, Cluj-Napoca: Eikon;
62. LYOTARD, Jean-Francois. 2000, *Condiția postmodernă. Un raport despre cunoaștere*, trad. Ciprian Mihali, București: Babel;
63. MANDELROT, Benoît B 2010. *Les objets fractales: forme, hasard et dimension*, Coll. "Champs",
N°31, Paris: Flammarion ;
64. NAGEL, Ernest.1979, *The Structure of Science. Problems in the Logic of Scientific Explanation*,
Indianapolis: Hackett Publishing Company Inc.;
65. NIETZSCHE, Friedrich.1994, *Așa grăit-a Zarathustra*, trad. Ștefan Augustin Doinaș, București: Humanitas;
66. NIETZSCHE, Friedrich.1998, *Nașterea tragediei*, în *Opere Complete*, Ed. critică științifică în 15 volume de G. Colli și M. Montinari, trad.S.Dănilă, Timișoara: Hestia;
67. NOICA, Constantin.1981, *Devenirea întru ființă*, București: Științifică și Enciclopedică;
68. NOICA, Constantin. 1978."Interpretare", în *Cratylos*, trad. Sorin Noica, în PLATON, *Opere*, vol. III, București : Științifică și Enciclopedică;
69. NOICA, Constantin.1984. *Trei introduceri la devenirea întru ființă*, București: Univers, 1984;
70. NOICA, Constantin.1986, *Scrisori despre logica lui Hermes*, București: Cartea Românească;
71. NOICA, Constantin.1994, *Sentimentul românesc al ființei*, București: Humanitas;
72. ONFRAY, Michel.2010, *O contraistorie a filosofiei*, vol. 5 : Eudemonismul social, trad. Dan Petrescu, Iași: Polirom;
73. PÂNZARU, Petru.1972, *Convingeri filosofice*, București:Albatros;
74. PASCAL, Blaise.1967, *Scrieri alese (Cugetări. Provinciale. Opere științifice)*, trad. Iancu Ghidu, București: Științifică;
75. PAVEL, Prof. Dr. Constantin C.1997, *Tragedia omului în cultura modernă*, București: Anastasia;
76. PÖGGELER, Otto.1998, *Drumul gândirii lui Heidegger*, trad. Cătălin Cioabă, București: Humanitas;
77. POPPER, Karl R. 1981, *Logica cercetării*, trad. Mircea Flonta, Alexandru Surdu, Erwin Tivig, București: Științifică și Enciclopedică;
78. POPPER, Karl R. 1993, *Societatea deschisă și dușmanii ei*, vol. 1, trad. Dragan Stoianovici, București: Humanitas;
79. POPPER, Karl R., 2002. *Conjectures and Refutations. The Growth of Scientific Knowledge*, VII edition, London and New York: Routledge Classics;
80. POPPER, Karl R.1979, *Objective Knowledge. An Evolutionary Approach*, Oxford : Oxford

- University Press;
81. RADU, Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru. 2005, *Fundamentele teologice ale fenomenologiei narative*, Constanța: Arhiepiscopia Tomisului;
 82. RUSSEL, Bertrand. 1998, *Problemele filosofiei*, trad. Mihai Ganea, București: All;
 83. SCRIMA, André. 2005. *Antropologia apofatică*, București: Humanitas;
 84. SIM, Stuart (Editor). 2005, *The Routledge Companion to Postmodernism*, Second Edition, New York: Routledge;
 85. SURDU, Acad. Alexandru, 2010. *Izvoare de filosofie românească*, București: Biblioteca Bucureștilor;
 86. SURDU, Alexandru. 2012, *Filosofia pentadică, I. Problema Transcendenței*, București: Academiei Române, Herald;
 87. SURDU, Alexandru. 1972, „Despre înțelesul și semnificația cuvintelor” în *Probleme de logică*, vol. IV, București: Academiei;
 88. SURDU, Alexandru. 1977, *Neointuiționismul*, București: Academiei;
 89. TONOIU, Vasile. 1972. *Idoneismul - filosofie a deschiderii. Studiu asupra gândirii lui Ferdinand Gonseth*, București: Politică;
 90. ȚUȚEA, Petre. 2008, *322 de vorbe memorabile ale lui Petre Țuțea*, prefață de Andrei Liiceanu, București: Humanitas;
 91. USCĂTESCU, George. 1987, *Proces umanismului*, trad. Alexandru Ciolan, București: Politică;
 92. VIANU, Tudor. 1998, *Filosofia culturii și teoria valorilor*, București: Nemira;
 93. WALD, Henri., 1986. *Expresivitatea ideilor*, București: Cartea Românească;
 94. WALLERSTEIN, Immanuel. 1992, *Sistemul mondial modern*, 2 vol, trad. Dorel Abraham, Ilie Bădescu, Marcel Ghibernea, București: Meridiane;
 95. WATTS, Alain W., 1997, *Calea Zen*, trad. Iulia Waniek, București: Humanitas;
 96. WITTGENSTEIN, Ludwig. 1991. *Tractatus logico-philosophicus*, trad., cuvânt introd. și note Alexandru Surdu, București: Humanitas;
 97. WITTGENSTEIN, Ludwig. 1993. *Caietul albastru*, trad. Mircea Dumitru, Mircea Flonta, Adrian-Paul Iliescu, București: Humanitas;
 98. WÜRTZ, Bruno. 1990, *Confruntări contemporane pe tema viitorului*, Timișoara: Facla;
 99. Y GASSET, Ortega. 1999, *Ce este filosofia? Ce este cunoașterea?*, introducere Manuel Garcia Morente, trad. Sorin Mărculescu, București: Humanitas ;
 100. ZUMTHOR, Paul. 1998, *Babel sau nedesăvârșirea*, trad. Maria Carpov, Iași: Polirom;

VIII. ARTĂ, ESTETICĂ, SOCIOLOGIE ȘI PSIHOLOGIE

ARTĂ, ESTETICĂ

1. BAGGLEY, John. 2004, *Porți spre veșnicie*, trad. Ioana și Florin Caragiu, București: Sof...a;
2. BALTRUŠAITIS, Jurgis. 1972, *Aberații. Legende ale formelor*, București: Meridiane;
3. BÎCIKOV, V.V. 1984, *Estetica antichității târzii*, trad. Lucian Dragomirescu, București: Meridiane
4. BULUȚĂ, Gheorghe. 1998, *Civilizația bibliotecilor*, București: Enciclopedică;

5. CHENG, François.1995, *Arta picturii chineze. Texte teoretice*, trad. Mariana Vida, București: Meridiane;
6. DEBRAY, Régis.2011, *Viața și moartea imaginii: o istorie a privirii în Occident*, trad. Irinel Antoniu, Iași : Institutul European;
7. DEMUS, Otto.1970, *Bizantyne Art and the West*, The Wrightsman Lectures, Institut of Fine Arts, New York University, Delivered to The Metropolitan Museum of Art, N.Y. University Press: New York;
8. EISENSTEIN, Elizabeth.2005, *The Printing Revolution in Early Modern Europe*, Cambridge: Cambridge University Press;
9. ELIADE, Mircea.1994, *Imagini și simboluri*, București: Humanitas;
10. FLORENSKY, Pavel.1994, *Iconostasul*, trad. Boris Buzilă, București: Anastasia;
11. GAIVORONSKI, Vlad.2002, *Matricile spațiului tradițional* (colecția Spații imaginate 17), București: Paideia;
12. GRABAR, André.1996, *The Beginnings of Christian Art (200-395)*, translated by Stuart Gilbert and James Emmons, Thames and Hudsons, Paris: Gallimard;
13. INGARDEN, Roman.1987, *Studii de estetică*, trad. Olga Zaicik, București: Univers;
14. JAKO, Sigismund, Radu MANOLESCU.1971, *Scrierea latină în Evul mediu*, București: Științifică și Enciclopedică;
15. JENSEN, Robin Margaret.2000, *Understanding Early Christian Art*, Taylor & Francis Group, London, New York: Routledge;
16. KAVARNOS, Constantine. 2005, *Ghid de iconografie bizantină*, trad. Anca Popescu, București: Sof...a;
17. KITZINGER, Ernst.1977, *Byzantine Art in the Making*, New York: Harvard University Press;
18. McLUHAN, Marshall.1975, *Galaxia Gutenberg. Omul și era tiparului*, trad. Petre Năvodaru și Luiza Năvodaru, București: Politică ;
19. MICHELIS, P. A.1982, *Estetica arhitecturii*, București: Meridiane;
20. QUENOT, Michel.2007, *De la icoană la ospățul nupțial. Chipul, Cuvântul și trupul lui Dumnezeu*, ed. îngrijită de Ștefan-Ionescu Berechet și Adrian Tănăsescu-Vlas, București: Sof...a;
21. RAȚIU, Dan Eugen.2000, *Moartea artei. O cercetare asupra retoricii eshatologice*, Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință;
22. ROWLEY, George.1982, *Principiile picturii chineze*, trad. Delia Răzdolescu ,București: Meridiane;
23. SCHÖNBORN, Christoph.1996, *Icoana lui Hristos*, trad. Pr. Dr. Vasile Răducă, București: Anastasia;
24. SENDRAIL, Marcel.1983, *Înțelepciunea formelor*, trad. Alexandru Călinescu, București: Meridiane;
25. SHUSTERMAN, Richard.2004, *Estetica pragmatică. Arta în stare vie*, trad. Ana-Maria Pascal, Iași: Institutul European;
26. STOLERIU, Adrian. 2014, *Reprezentarea vizuală a sacralului*, Iași: Institutul European;
27. TATARKIEWICZ, Wladyslaw.1978, *Istoria esteticii*, vol. I, trad. Sorin Mărculescu, București: Meridiane;
28. TOWNSEND, Dabney.2000, *Introducere în estetică*, trad. Germina Nagăț, București: ALL EDUCATIONAL;
29. USPENSKY, Leonid.1994, *Teologia icoanei*, trad. Teodor Baconsky, București: Anastasia,

30. WINCHESTER, James J.1994, "Aesthetics and Morality", in *Nietzsche's Aesthetic Turn*, New York: State University of New York Press;

SOCIOLOGIE

1. ANDERSON, Walter Truett. 1990. *Reality Isn't What It Used to Be: Theatrical Politics, Ready-to-Wear Religion, Global Myths, Primitive Chic, and Other Wonders of the Postmodern World*, San Francisco: Harper;
2. ANDREI, Petre.1973, *Opere sociologice*, București: Academiei;
3. BRAKE, David.2011,*The Gnostics: myth, ritual, and diversity in early Christianity*, Harvard: Harvard University Press;
4. BUCHANAN, James M.1997, *Limitele libertății : între anarhie și Leviathan*, trad. Liviu Papuc, Iași: Institutul European;
5. COLAS, Dominique.1998, *Genealogia fanatismului și a societății civile*, trad. C. Arion, M. Secure, A. Vasile, București: Nemira;
6. DEMING, David.2010, *Science and Technology in World History, (4 vol.), Vol. 1: The Ancient World and Classical Civilization*, Jefferson, North Carolina: McFarland & Company, Inc;
7. GAVRILUȚĂ, Nicu.2009, *Antropologie socială și culturală*, Iași: Polirom;
8. GAVRILUȚĂ, Nicu.2010, *Mama proștilor e mereu gravidă. Sociologia patologiilor cotidiene*, Iași: Institutul European;
9. GHINOIU, Ion. 2002, *Sărbători și obiceiuri românești*, București: Elion;
10. GOLOPENȚIA, Anton. 2002, *Sociologie*, București: Enciclopedică ;
11. ILUȚ, Petru.1997, *Abordarea calitativă a socioumanului. Concepte și metode*, Iași: Polirom;
12. LEVI-STRAUSS, Claude.1983, «Introduction a l'oeuvre de Marcel Mauss», en *Marcel Mauss, sociologie et anthropologie*, coll. «Quadrige», Paris: PUF;
13. LUNDBERG, Georges.1939, *Foundations of Sociology*, New York: The Macmillan Company;
14. NEHAMAS,Alexander.2000, *The Art of Living: Socratic Reflections from Plato to Foucault*, California: University of California Press;
15. RIVIÈRE, Claude.2000, *Socio-antropologia religiilor*, trad. Mihaela Zoicaș, Iași: Polirom;
16. VLĂSCEANU, Lazăr.1982, *Metodologia cercetării sociologice*, București: Științifică și Enciclopedică;
17. WEIL-BARAIS, André.1997, *Observation directe du comportement*, Quebec, Paris: Saint Hyacinthe Editem;

PSIHOLOGIE

1. JUNG, Carl Gustav, K. KERENYI. 1953, *Introduction à l'essence de la mythologie. L'enfant divin, la jeune fille divine*, Paris: Payot;
2. JUNG, Carl Gustav.2006, *Four Archetypes. Mother, Rebirth, Spirit, Trickster*, Translated by R. F. C. Hull, London and New York: Routledge Classics;

3. LINTON, Ralph.1968, *Fundamentul cultural al personalității*, trad. Sergiu Săraru, București: Științifică;
4. NEWCOMB, Theodore Mead.1950, *Social Psychology*, New York: The Dryden Press;
5. RICHARDSON, Cyril C.2006 (Ed.), *Early Christian Fathers*, Louisville, Kentucky: Westminster John Knox Press;

IX. SPIRITUALITATE CREȘTINĂ

a. Ediții ale Sfintei Scripturi și diverse cărți de cult

1. BIBLIA sau SFÂNTA SCRIPTURĂ.1975, tipărită acum a doua oară sub îndrumarea și purtarea de grijă a Preafericitului Părinte † Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, București : Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române;
2. BIBLIA HEBRAICA STUTTGARTENSIA.1997, quae antea cooperantibus A. Alt, O. Eißfeldt, P. Kahle ediderat, R. Kittel, Editio quinta emendata opera A. Schenker, Stuttgart : Deutsche Bibelgesellschaft;
3. BIBLIA SACRA iuxta VULGATA VERSIONEM.1983, adiuvantibus B. Fischer, I. Gribomont, H.F.D. Sparks, W. Thiele, rensuit et brevi apparatu instruxit, R. Weber, Stuttgart : Deutsche Bibelgesellschaft ;
4. NOVUM TESTAMENTUM GRÆCE ET LATINE.1954, Utrumque textum cum Apparatu critico imprimendum curavit D. Eberhard Nestle novis curis elaboravit Erwin Nestle, Editio Sexta decima, Stuttgart : Privilegierte Wuttemberghische Bibelanstalt ;
5. SEPTUAGINTA. 2006, Id est Vetus Testamentum graece iuxta LXX interpretes edidit Alfred Rahlfs, Editio altera quam recognovit et emendavit Robert Hannart, Duo volumina in uno, Stuttgart : Deutsche Bibelgesellschaft;
6. THE BABYLONIAN TALMUD.2007, A Translation and Commentary by Jacob Neusner, Aurora, Illinois, USA: Hendrickson Publishers;
7. LITURGHIER. 2000, București: Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române;
8. MOLITFELNIC.1998, București:Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române;
9. *Cântările Sfintei Liturghii și alte cântări bisericești*.1992, București:Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române;

b. Izvoare patristice

1. ATHANASII, ARCHIEPISCOPI ALEXANDRINI, S.P.N.1857, *Liber de incarnatione Verbi Dei et contra Arianos*, PG. tom. XXVI, coll. 996, in *Patrologiæ cursus completus, Series Græca*, ed. J.-P. Migne, Paris;
2. AUGUSTINE, SAINT, Bishop of Hippo,1992. *Four Anti-Pelagian Writing : On Nature and Grace, On the Proceedings of Pelagius, On the Predestination of the Saints, On the Gift of*

- Perseverance*, translated by John A. Mourant and William J. Collinge, With Introductions and Notes by William J. Collinge, in Coll. "Fathers of the Church", Series Saint Augustine (30 vol.), vol. 86, Washington D.C.: Catholic University of American Press;
3. BASILII, CÆSARÆ CAPPADOCIÆ ARCHIEPISCOPI, S.P.N.1885, *Regulae fusius tractatae*, tom. XXXI, coll. 408 C.D., in *Patrologiæ cursus completus, Series Græca*, ed. J.-P. Migne, Paris;
 4. BOETHIUS și SALVIANUS.1992, *Scrieri*, trad. Prof. David Popescu, col. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 72, București: Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române;
 5. CLEMENS ALEXANDRINUS EPISCOPUS.1857, *Stromatum*, PG, tom IX, coll. 257, in *Patrologiæ cursus completus, Series Græca*, ed. J.-P. Migne, Paris;
 6. CLEMENT,Alexandrinul,*Protrepticum*, trad. Pr. D.Fecioru, *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 4, București : Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române;
 7. CYRILII, ALEXANDRIÆ ARCHIEPISCOPI, 1863,*Tesaurus de sancta et consubstantiali Trinitate*, XXXIV, PG, tom LXXV, coll. 611, in *Patrologiæ cursus completus, Series Græca*, ed. J.-P. Migne, Paris;
 8. CYRILII, ARCHIEPISCOPI HIEROSOLYMITANI.1857, *Catecheses*,PG tom XXXIII, coll. 541A, in *Patrologiæ cursus completus, Series Græca*, ed. J.-P. Migne, Paris;
 9. DIDYMI, ALEXANDRINI. 1863, *De Trinitate libri tres*,PG tom XXXIX, coll. 701 A, in *Patrologiæ cursus completus, Series Græca*, ed. J.-P. Migne, Paris;
 10. EPHIPANIUS, *Panarion*.1863, PG, tom XLI, coll. 173-1199, in *Patrologiæ cursus completus, Series Græca*, ed. J.-P. Migne, Paris;
 11. EUSEBIUS PAMPHILI, CÆSARÆ PALESTINÆ EPISCOPI.1857, *De Vita Constantini imperatoris, libri quatuor*, tom XX, col. 1088D in *Patrologiæ cursus completus, Series Græca*, ed. J.-P. Migne, Paris;
 12. EVAGRIE, Ponticul.2003, *Tratatul practic. Gnosticul*, trad. Cristian Bădiliță, ed. a II-a, Iași: Polirom;
 13. GREGORII, EPISCOPI NYSSENI, S.P.N.1863,*Contra Eunomium libri duodecim*, PG, tom XLV, coll. 573 B, in *Patrologiæ cursus completus, Series Græca*, ed. J.-P. Migne, Paris;
 14. GRIGORIE DE NYSSA, Sf.1998. *Scrieri, Partea a doua, Scrieri exegetice, Dogmatico – polemice și morale (Despre facerea omului)*, trad. Pr. Teodor Bodogae, în col. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 30, București: Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române;
 15. HIPPOLYTUS, Antipope, 1986, *Refutatio omnium haeresium*, (Book I:'O kat' pasîn airšsewn œlegcoj - T' FilosofoŰmena) introduction matter and greek text by Miroslav Marcovici, in "Patristische Texte und Studien", Band 25, Berlin, New York: Walter de Gruyter Inc.
 16. HYERONIMUS.1864,*Letter CVII-a to Læta*, tom. XXII, col. 873, in *Patrologiæ cursus completus, Series latina*, ed. J.-P. Migne, Paris;
 17. IOAN HRISOSTOM, Sf. 2011.*Omilii la Psalmi*, trad. Laura Enache, Iași: Doxologia;
 18. IUSTIN MARTIRUL ȘI FILOSOFUL, Sf.1980, *Apologia I*, trad. și note Pr. Prof. Olimp Căciulă, în *Apologeți de limbă greacă*, trad., introd., note și indice de Pr. Teodor Bodogae, Pr. Olimp Căciulă, Pr. Dumitru Fecioru, în col. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol.2, București : Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române ;
 19. MAXIM MĂRTURISITORUL, Sf.1994, *Răspunsuri către Talasie*, în „*Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*”, vol. III,

- traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, București: Harisma;
20. SYMÉON LE NOUVEAU THÉOLOGIEN.1966, *Éthique*, in *Traité théologiques et éthiques*, Introduction, texte critique traduction et notes par Jean Darrouzès, A.A., en *Sources Chrétiennes* (SCh), N°122;
 21. TEODORET AL KIRULUI, Fer., 2003 (7511), *Tâlcuirea celor 150 de Psalmi ai proorocului Împărat David*, Sf. Mănăstire « Sfinții Arhangheli » Petru -Vodă,
 22. TERTULLIEN, *Traité de la prescription contre les hérétiques (XXIX.2)*, introduction, text critique et notes de R. F. Refoulé, traduction de Pierre de Labriolle, en *Sources Chrétiennes* (SCh), N° 46.
 23. VASILE CEL MARE, Sf. 1986, *și cuvântări*, trad. Pr. Dr. Dumitru Fecioru, în col. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 17, București : Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române;
 24. VASILE CEL MARE, Sf. 2001, *Tâlcuire duhovnicească la Psalmi*, trad. Dumitru Fecioru, București: Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române;
 25. ORIGEN, Peri Țrcîn (*Despre principii*).1982. trad. Pr. Prof. Teodor Bogodae, în col. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 8, București: Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române;

c. Lucrări de specialitate

1. ALETTI, Jean-Noël.1989. *L'art de raconter Jesus-Christ. L'écriture narrative de l'évangile de Luc*, Seuil: Paris;
2. BADHAM, Roger A. (Editor).1998, *Introduction to Christian Theology. Contemporary North American Perspectives*, Louisville, Kentucky: Westminster John Knox Press;
3. BALADIER, Georges.1985, *Le dâtour. Pouvoir et modernité*, Paris: Fayard;
4. BARBELLION, Stephane-Marie.1999, *Les "preuves" del'existence de Dieu. Pour une relecture de cinq voies de saint Thomas dAquin*, Paris: Cerf;
5. BARCLAY, William.1988, "Was Crucified", in *The Apostles' Creed*, Louisville, Kentucky: Westminster John Knox Press;
6. BĂDILIȚĂ, Cristian. 2003, *Pe viu despre Părinții Bisericii*, București: Humanitas;
7. BERDIAEV, Nikolai.1992, *Sensul creației. Încercare de îndreptățire a omului*, trad. Anca Oroveanu, București: Humanitas;
8. BERDIAEV, Nikolai.1996, *Sensul istoriei*, trad. Radu Părpăuță, Iași: Polirom;
9. BERGSON, Henri.1998, *Evoluția creatoare*, trad. Vasile Sporici, Iași: Institutul European;

10. BOBRINSKOI, Pr. Prof. Boris.1999, *Împărtășirea Sfântului Duh*, trad. Măriuca și Adrian Alexandrescu, București: Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române;
11. BRECK, Pr. Prof. John.1999, *Puterea Cuvântului în Biserica dreptmăritoare*, trad. Monica E. Herghelegiu, București: Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române ;
12. BRIA, Pr. Prof. Dr. Ion.1995, *Ortodoxia în Europa - Locul spiritualității române*, Iași:Trinitas
13. BRIANT, Maurice.2009, *Misteriile din Eleusis. Originea și natura lor.Ritualul de inițiere*, trad. Maria Genescu, București: Herald;
14. BROWN, Raymond E., Joseph A. FITZMEYER, Roland E. MURPHY. 2005, *Introducere și comentariu la Sfânta Scriptură*, (vol. I) , trad. Pr.. Dumitru Groșan, Târgu-Lăpuș: Galaxia Gutenberg;
15. BULACU, Pr. Mihai.1946,*Educația creștină pentru copii și tineret, după Sfântul Ioan Hrisostom*, în volumul „Prinos Patriarhului Nicodim", București: Patriarhiei;
16. BULTMANN, Rudolf.1984, *New Testament and Mythology and Other Writings*, ed. and trans. S. M. Ogden, London: SPK;
17. BURKERT, Walter.1997, *Homo necans: the Anthropology of Ancient Greek Sacrificial Ritual and Myth*, Berlin: Walter De Gruyter Inc;
18. CAMPBELL, Jonathan G.2005, *Deslușirea sulturilor de la Marea Moartă*, trad. Ion Peleanu, București: Hasefer;
19. CAMPENHAUSEN, Hans von.1968, *The Formation of the Christian Bible*, Philadelphia: Fortress Press;
20. CARREZ, Maurice, Joseph DORÉ, Pierre GRELOT.1979, *De la Tôrah au Mesiah*, Études poses 25 années d'enseignement à l'Institut Catholique de Paris, Paris: Desclée;
21. CÂNTAREA CÂNTĂRILOR.1987, trad., note și comentarii de Ioan Alexandru, București: Științifică și Enciclopedică;
22. COMAN, Pr. Prof. Dr. Ioan G.1985, *Patrologie*, vol. II, București, Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române ;
23. COMAN, Pr. Prof. univ. Dr. Constantin. 2005, *Prin fereastra bisericii: o lectură teologică a realității*, București: Bizantină;
24. CORDONEANU, Ion. 2006, *Creație și întrupare. Teoria Logosului de la Ioan Teologul la Atanasie cel Mare*, Iași: Lumen;
25. CORRINGTON, Robert S.1989, *"Empirical Theology and Its Divergence from Process Thought"*, apud Roger A. BADHAM (Editor), *Introduction to Christian Theology. Contemporary North American Perspectives*, Louisville, Kentucky: Westminster John Knox Press;
26. DANIELOU, Jean.2008, *Biserica primară (De la origini până la sfârșitul secolului al treilea)*, trad. George Scrima, București: Herald;
27. EPSTEIN, Isidor.2003, *Iudaismul*, trad. Țicu Goldstein, București: Hasefer;
28. EVDOKIMOV, Paul.1993, *Vârstele vieții spirituale*, cuvânt înainte și trad. Pr. Prof. Ion Buga, București: Asociația filantropice medicale creștine "Christiana";
29. EVDOKIMOV, Paul.1996, *Ortodoxia*, trad. Dr. Irineu Ioan Popa, Arhiepiscop vicar, București: Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române;
30. FANTINO, Jacques.1994, *La théologie d'Irénée. Lecture des Écritures en réponse à l'exégèse gnostique. Une approche trinitaire*, Coll. "Cogitatio Fidei", N°180, Paris : du Cerf ;

31. FEDOU, Michel.1995, *La Sagesse et le Monde. Le Christ d' Origene*, Paris: Desclée;
32. FELMY,Karl.1999, *Christian Dogmatica experienței ecleziale*, trad. Pr. Prof. Dr. Ioan Ică, Sibiu: Deisis;
33. FILORAMO, Giovanni, Marcello MASSENIO, Massimo RAVERI, Paolo SCARPI. 2003, *Manual de istorie a religiilor*, trad. Mihai Elin, București: Humanitas;
34. FISICHELLA, Rino. 2007, *Solo l'amore è credibile, Una rileturra dell'opera di Hans Urs von Balthasar*, Roma: Lateran University Press;
35. FLAVIUS, Josephus. 2007, *Antichități iudaice*, trad. Ioan Acsan, București: Hasefer;
36. FLOCA, Arhid. Prof. Dr., Ioan N. 1992, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, ed. a II-a, Sibiu: Deisis;
37. FLOCON, Albert.1976, *Universul cărților*, trad. Radu Berceanu, București: Științifică și Pedagogică;
38. FOURNIER, Sylvie. 1995, *Brève histoire du parchemin et de l'enluminure*, Lot-et-Garonne : Fragile Monsempron-Libos ;
39. FRANZEN, August și BÄUMER, Remigius. 1996, *Istoria Papilor*, trad. Pr. Romulus Pop, București : Arhiepiscopia Romano-Catolică;
40. FRĂȚEANU, Vasile.2002, *Tratat de metafizică*, Cluj-Napoca: Dacia;
41. GERSTENBERGER, Erhard S.1988, *Psalms (Part 1 with an Introduction to Cultic Poetry)*, Grand Rapids, Michigan: William B. Eerdmans Publishing Company;
42. GISEL, Pierre.1999, *La theologie face aux sciences religieuses. Differences et interactions*, Geneve: Labor et Fides;
43. GLOUBOKOVSKY, Rev. Nicholas.1992, *Grace in the Greek Fathers (to St. John of Damascus)*, în vol. *The Doctrine of Grace*, Edited by W.T. Whitley, London: Student Christian Movement Press;
44. GRAMSCI, Antonio.1983, *Intelectualii, literatura și viața națională*, trad. Florian Potra, București: Univers;
45. GRANT, Edward.1974."A Sourcebook in Medieval Science",in *Source Books in the History of the Sciences*, Harvard: Harvard University Press;
46. GULLEY, Norman. 2003, *Systematic Theology. Prolegomena*, Foreword by Millard J. Erickson, Berrien Springs, Michigan: Andrew University Press;
47. HARL, Marguerite, Gilles DORIVAL, Oliver MUNNICH. 2007, *Septuaginta.De la iudaismul elenistic la creștinismul vechi*, trad. Mihai Valentin Vladimirescu, București: Herald;
48. HAUGHT, John F. 2002, *Știință și religie de la conflict la dialog*, trad. Magda Stavinschi și Doina Ionescu, București: XXI : Eonul dogmatic;
49. HAWKING, Stephen W. 2001, *Scurtă istorie a timpului : de la big Bang la găurile negre*, trad. Michaela Ciodaru, București: Humanitas;
50. HOWARD, David M. Jr.,1999, *Recent Trends in Psalms Study*, apud David W. BAKER & Bill T. ARNOLD, *The Face of Old Testament Studies. A Survey of Contemporary Approaches*, Michigan: Baker Books;
51. ICĂ jr., Diac. Prof. Dr. Ioan.1998, "Sfântul Simeon Noul Teolog și provocarea mistică în teologia bizantină și contemporană", în *Discursuri teologice și etice*, Sibiu:Deisis;

52. ICĂ, Ioan Jr. și Germano MARANI.2002, *Gândirea socială a Bisericii (Fundamente-documente-analize- perspective)*, Sibiu: Deisis;
53. ISAC, Mihail C., FILIPESCU, R., ISAC, Maria.1996. *Biofizica. De la Bing-Bang la ecosisteme*, vol. I, București: Tehnică;
54. JOHNSON, Paul.1999, *O istorie a evreilor*, trad. Irina Horea, București: Hasefer;
55. JONAS, Hans.1963, *The Gnostic Religion: The Message of the Alien God and Beginnings of Christianity*, 2 nd ed. rev, Boston: Beacon Press;
56. KARAVIDOPOULOS, Ioannis.2001, *Evangelia după Marcu*, trad. Drd. Sabin Preda, București:Bizantină;
57. KASPER, Walter.1985. *Le Dieu des Chrétiens*, Paris: Cerf ;
58. KUEN, Alfred.2002, *Cum să interpretăm Biblia*, trad. Constantin Moisa, București : Stephanus;
59. KÜNG, Hans.2005. *Iudaismul*, trad. Edmond Nawrotzky-Török, București: Hasefer;
60. KURAEV, Diacon Andrei.2009, *Moștenirea lui Hristos. Ceea ce n-a intrat în Evanghelie*, trad. Nadejda Stahovski, București:
61. LaCOCQUE, André, RICOEUR, Paul.2002,*Cum să înțelegem Biblia*, trad. Maria Carpov, Iași: Polirom;
62. LALOUETTE, Claire.1987, *Civilizația Egiptului antic*, vol. I, trad. și note de Maria Berza, București: Meridiane;
63. LATOURETTE, Kenneth SCOTT.1975, *A History Of Christianity*, Volume I: *to A.D. 1500*. Revised Edition. With a new foreword and supplement bibliographies by Ralph D. Winter, Harper San Francisco, New York: HarperCollins Publishers;
64. LAVATORI, Renzo.2009, *Dumnezeu și omul - o întâlnire mântuitoare. Revelație și credință*, trad. Pr. Alexandru Buzalic, Târgu-Lăpuș: Galaxia Gutenberg;
65. LAVELLE, Louis. 1997, *Prezența totală*, trad. Monica Ilade Costea, Iași:Timpul;
66. LÉON-DUFOUR, Xavier et Charles PEROT. 1976, *Introduction à la Bible*, tome III, vol. 2, Paris: Desclée;
67. LOSSKY, Vladimir.1993, *Introducere în Teologia Ortodoxă*, trad. Lidia și Remus Rus, București: Enciclopedică;
68. LOUTH, Andrew.1999, *Deslușirea Tainei. Despre natura teologiei*, trad. și postfață Mihai Neamțu, Sibiu: Deisis;
69. LUNGULESCU, Ioan N.1960, *Școala alexandrină în lumina operelor lui Panten, Clement și Origen. Studiu istorico-dogmatic*, Râmnicu Vâlcea;
70. MACARIE, Vasile.1987, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol II, trad. de arh. Gherasim Timuș Piteșteanu, București: Arhiepiscopie;
71. MANOLESCU, Anca.2008, *Despre Dumnezeul ascuns, De Deo abscondito*, trad. și note Bogdan Tătaru-Cazaban, București: Humanitas;
72. MATSOUKS, Nikolaos. 2011, *Istoria filosofiei bizantine*, trad. Pr. Prof. dr. Constantin Coman și Nicușor Deciu, București: Bizantină;
73. MATTER, Jacques.1928, *Histoire critique du gnosticisme et de son influence*, Paris: Levrault;
74. MAY, Gerhard.1994, „*Creatio ex Nihilo: The Doctrine of "Creation out of Nothing"* in *Early Christian Thought*, Edinburgh : T & T Clark.;

75. MESLIN, Michel.1993, *Știința religiilor*, trad. Suzana Russo, București: Humanitas;
76. MIHOC, Pr. Prof. Vasile.1988,"*Sfânta Scriptură în limba română*", în *Îndrumător Bisericesc, misionar și patriotic*, Sibiu;
77. MIHOC, Pr. Prof. Dr. Vasile.2001,*Predici exegetice la duminicile de peste an*, Sibiu : Teofania;
78. MOLES, Abraham A.1974, *Sociodinamica culturii*, trad. I. Pecher, București: Științifică;
79. MONTANELLI, Indro.1996, *Istoria grecilor*, trad. George Minciaccio, București:Artemis;
80. MORESCHINNI, Claudio.2004, *Istoria literaturii creștine vechi grecești și latine. De la Conciliul de la Niceea până la începuturile Evului Mediu*, vol. 1, trad. Elena Caraboi și Hanibal Stănciulescu, Iași: Polirom;
81. MORRIS, Henry M. 1993, *Bazele biblice ale științei moderne*, Wheaton Illinois, USA: Societatea Misionară Română;
82. MOSÈS, Stéphane.2003, *Sistem și revelație*, trad. Țicu Goldstein, București: Hasefer;
83. NOBLE, Ivana.2002,"*The Apophatic Way in Gregory of Nyssa*", în POKORNÝ, Petr Jan ROSKOVEC (eds.), *Philosophical Hermeneutics and Biblical Exegesis*, Tübingen: Mohr Siebeck;
84. NOICA, Ierom. Rafail.2002. *Cultura Duhului*, Alba-Iulia: Reîntregirea;
85. OSBORN, Eric. 2003, "Logic and the rule of truth: articulation in truth. Heresy" in Irinaeus of Lyons, Cambridge U.K: Cambridge University Press;
86. OTTO, Rudolf. 2002, *Sacru. Despre elementul irațional din ideea divinului și despre relația lui cu raționalul*, trad. Ioan Milea, Cluj-Napoca: Dacia;
87. OTTO, Walter F. 1995, *Zei Greciei. Imaginea divinității în spiritualitatea greacă*, trad. Ileana Snagoveanu-Spiegelberg, București: Humanitas;
88. PAPADOPOULOS, Dr. Stylianos G. 2006, *Patrologie*, vol. 1, trad. Lect. Dr. Adrian Marinescu, București: Bizantină;
89. PETRARU, Pr. Gheorghe. 2002, *Lumea, creația lui Dumnezeu. Perspective biblice, teologice-patristice și științifice*, Iași: Trinitas;
90. PLĂMĂDEALĂ, Antonie.1974, *Vocație și misiune în vremea noastră*, Sibiu: Deisis;
91. POKORNÝ, Petr Jan ROSKOVEC (eds.).2002, *Philosophical Hermeneutics and Biblical Exegesis*, Tübingen: Mohr Siebeck;
92. PRELIPCEAN, Pr. Prof. Vladimir, NEAGA, Pr. Prof. Nicolae, BARNA, Pr. Prof. Gheorghe, CHIALDA, Pr. Prof. Mircea. 2003, *Studiul Vechiului Testament* (ed. a III-a), Cluj-Napoca: Renașterea;
93. RACHET, Guy.1980, *Tragedia greacă*, trad. Cristian Unteanu, București: Univers;
94. RAHNER, Karl.2005,*Tratat fundamental despre credință. Introducere în conceptul de creștinism*, trad. Marius Talos, Târgu-Lăpuș: Galaxia Gutenberg;
95. RICHARDSON, Cyril C.(Ed.).2006, *Early Christian Fathers*, Louisville, Kentucky: Westminster John Knox Press;
96. RORTY, Richard, Gianni VATTIMO.2008, *Viitorul religiei. Solidaritate, caritate, ironie*, sub îngrijirea lui Santiago Zabala, trad. Ștefania Mincu, Pitești: Paralela 45;
97. ROSEN, Rabin David. 2004, *Mântuirea și răscumpărarea în literatura profetică și în psalmi*, București: Hasefer;
98. SAVIN, Ioan Gheorghe. 2002, *Apologetica*, 2 vol. I, București: Anastasia;

99. SCHAFF, Philip.1989, *The life and work of St. John Chrysostom*, în „A select library of the Nice and Post-Nicene Fathers of The Christian Church", Editor Philip Schaff, D.D., LL.D., vol. IX, Grand Rapids, Michigan, United States of America: Eerdmans Printing Company;
100. SCHAPER, Joachim.1995, *Eschatology in the Greek Psalter*, Mohr : Tübingen;
101. SCOTT, Eugenie C. 2004, *Evolution vs. Creationism: An Introduction*, Westport: Greenword Press;
102. SEGRE, Cesare.1986, *Istorie, cultură, critică*, trad. Ștefania Mincu, București:Univers;
103. SLAMA-CAZACU,Tatiana.2000, *Stratageme educaționale și manipularea*, Iași: Polirom;
104. SPIDLIK, Thomas, Marko-Ivan RUPNIK.2002, *Credința și icoana*, trad. Ioan Miclea,Cluj-Napoca: Dacia;
105. ŠPIDLIK, Tomas și RUPNIK, Marko Ivan.2007, *Teologia pastorală.Pornind de la frumusețe*, trad. Ioan Milea, Târgu-Lăpuș: Galaxia Gutenberg;
106. STĂNILOAE, Pr. Prof. Dr. Dumitru. 1978, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol II, București: Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române;
107. STĂNILOAE, Pr. Prof. Dr. Dumitru. 1993, *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama - cu patru tratate traduse*, ed. a II-a, București: Scripta;
108. STĂNILOAE, Pr. Prof. Dr. Dumitru. 1996. *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol I, București: Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române;
109. STĂNILOAE, Pr. Prof. Dr. Dumitru. 1995, *Rugăciunea lui Iisus și experiența Duhului Sfânt*, trad. M. Rusu, Sibiu: Deisis;
110. SWETE, Henry Barclay.1980, *An Introduction to the Old Testament in Greek*, Cambridge: Cambridge University Press;
111. ȘAFRAN, Alexandru.2002, *Israel și rădăcinile sale*, trad. Țicu Goldstein, București : Hasefer;
112. ȘCHIOPU, Gheorghe.2005, *Învățătura despre Treime, cunoaștere și antropologie în viziunea lui Clement Alexandrinul*, Deva: Emia;
113. TAFT, Robert R.1996, *Le Rite Byzantin.Bref historique*, traduit d' anglais par Jean Lafonte, Paris: Cerf;
114. TAUBES, Jacob.2008, *Escatologia occidentală*, trad. Maria Magdalena Anghelescu, Cluj-Napoca: TACT;
115. TĂNASE, Alexandru.1977, *Cultură și civilizație*, București: Politică;
116. TAYLOR, Mark C.1987, "*Deconstructing Theology. Death of God*", în *Erring: A Postmodern/ A Theology*, Chicago, London: University of Chicago Press, Ltd.;
117. TEOCLIT, Dionisiatul. 2002, *Maica Domnului în teologia și iconografia Sf. Părinți*, București: Bizantină;
118. TILLICH, Paul.2007, *Cutremurarea temelior*, trad. Monica Medeleanu, București: Herald;
119. TURNER, Denis.1995,*The Darkness of God. Negativity in Christian mysticism*, Cambridge: Cambridge University Press;
120. USCĂTESCU, George.1987. *Proces umanismului*, trad. Alexandru Ciolan, București : Politică ;
121. VANCA, Pr. Drd. Dumitru.2002. *Cuvântul Liturgic, Violentarea sa și violența pe care pare să o exprime*, în vol. *Violența în numele lui Dumnezeu*, Alba-Iulia: Reîntregirea;
122. VANDENBERGHE, Bruno H.1961, *St. Jean Chrysostome et la Parole de Dieu*, Paris; du Cerf;

123. VATTIMO, Gianni.1993, *Sfârșitul modernității.Nihilism și hermeneutică în cultura postmodernă*, Constanța: Pontica;
124. VELASCO, Juan Martin.1997,*Introducere în fenomenologia religiei*, trad. Cristian Bădiliță, Iași: Polirom;
125. VERHEYDEN, J. 2003, "The Canon Muratori: A Matter of dispute", in *Bibliotheca Ephemeridum Theologiarum Lovaniensium CLXIV*, Edited by J.-M. Auwers & H.J. De Jonge, Leuven: Leuven University Press;
126. VLADIMIRESCU, Mihai Valentin.2006, *O istorie a Bibliei ebraice*, Iași: Polirom;
127. WHITE, Joe și Nicholas COMNINELLIS. 2005. *Demisia lui Darwin*, trad. Alina Năsăudean, Cluj-Napoca: Aqua Forte;
128. WILLIAMS, C. S. C. 1969, "The Canon of the Text and Canon of the New Testament to Jerome" în *The Cambridge History of the Bible - The West from the Fathers to the Reformation* Cambridge UK: Cambridge University Press;
129. YANNARAS, Christos,1971, *De l'absence et de l'inconnaisance de Dieu*, Paris: du Cerf;
130. YANNARAS, Christos.1986, *Abecedar al credinței*, trad. Constantin Coman, București: Bizantină;

d. Studii de diferite specialități

1. ABRUDAN, Pr. Prof. Dr. Dumitru.1985, *Philon din Alexandria și însemnătatea sa pentru exegeza biblică vechi testamentară*, în rev. *Mitropolia Ardealului*, Anul XXC, nr. 3-4;
2. BABA, Pr. Prof. Teodor. 2005,*Universalitatea mântuirii reliefată cu precădere în profețiile mesianice ale Vechiului Testament*, în rev. *Teologică*, Anul IX, nr. 2;
3. BALCA, Diac. Prof. Dr. Nicolae, 1970, *Învățătura despre Logosul întrupat ca paradigmă a vieții creștinului în teologia apostolică și patristică*, în rev. *Glasul Bisericii*, Anul XXIX, nr. 3-4;
4. BĂNESCU, Marcu. 1983, *Folosirea pronumelui personal în predici*, în rev. *Mitropolia Banatului*, Anul XXXIII, nr. 3-4;
5. BELU, Pr. Prof. Dr. Dumitru.1966, *Predica apostolică*, în rev. *Mitropolia Ardealului*, Anul XI, nr. 1-3;
6. BERGIER, Jacques.2002, *Geografia sacră*, în *Origini. Caiete Silvane*, Nr. 2;
7. BOHM, David.1990, *A New Theory of the Relationship of Mind and Matter*, *Philosophical Psychology*, vol. 3, nr. 3;
8. BOLOCAN, Conf. Dr. Carmen Maria. 2005, *Catehumenatul și viața morală a creștinilor în epoca primară*, în rev. *Teologie și Viață*, Anul XV, nr.1-6;
9. BORRADORI, Giovanna.1994, "After Philosophy, Democracy, Richard Rorty", în *The American Philosopher*, Chicago: The University of Chicago Press;
10. BRAMBILLA, Franco Giulio.1994, "Teologie della creazione", în *La Scuola Cattolica* (SC), nr. 5, Roma ;
11. BUGA, Pr. Drd. Ioan. 1978, *Personalitatea patriarhului Avraam oglindită în epistolele Sfântului Apostol Pavel*, în rev. „*Studii Teologice*”, Seria a II-a, Anul XXX, nr. 3-4;

12. CAMELOT, Pierre-Thomas. 1985, *Foi et Gnose. Introduction à l'étude de la connaissance mystique chez Clément d' Alexandrie*, fasc. III, în "Etudes de théologie et d'histoire de la spiritualité", În Vigiliæ Christianæ, I, Amsterdam : North-Holland Publishing Company;
13. CHILEA, Sebastian.1967,*Considerații omiletice actuale*,în rev.Ortodoxia, Anul XIX,nr. 1;
14. CHIȚESCU, Prof. Nicolae.1956, *Mântuitorul Iisus Hristos, centrul vieții noastre*, în rev. Glasul Bisericii, Anul XV, nr. 8-9;
15. COHEN, Rabin Shear Iashuv.1998, *Ierusalimul în cartea Psalmilor*, în rev. Teologie și Viață, Seria a II -a, Anul L, nr. 5-12;
16. COLOTELO, Pr. Mihai.1969, *Liturghiile de rit alexandrin*, în rev. Glasul Bisericii, Anul XXVIII, nr. 1-2;
17. COOK, John G.1994, *The protreptic power of early christian language: from John to Augustine*, în Vigiliæ Christianæ (VCh.), 48;
18. COȘERIU, Eugeniu.2012, *Politici lingvistice*, Conferință susținută la Colocviul internațional de Științe ale Limbajului, ediția a VI- a, Suceava, 20 oct. 2001. Text publicat în rev. Limba Română, nr.10, Chișinău, 2002, pp.139-145. Aici preluat de rev. Limba Română, nr.11-12 (209-210), 2012, Chișinău;
19. CRISTESCU, Grigore.1954, *Pasiunea și emoția în predică*, în rev. Mitropolia Olteniei, Anul VI, nr. 4-6;
20. DINU, Mihai.2003, *Autoritatea Cuvântului*, în rev. Pleroma, Anul V, nr.1;
21. DULEA, Olivian. 2003, *Construcția casei-act cosmogonic*, în Origini. Caiete silvane, Nr. 1-2
22. DUQUOQ, Christian. 996, *Satan – Symbole où réalité*, en Lumière et vie (L&V),78, Lyon;
23. FERGUSON, Thomas C.K. 2001, "The Rule of the Truth and Irenaeus Rethoric in Boock 1 of Against Heresies", în Vigiliæ Christianæ (VCh), vol. LV , No. 4;
24. FLOROVSKY, George.1957, *Empire and the Desert: Antinomies of Christian History*, in Greek Orthodox Theological Review (GOTR), 3;
25. GALITIS, George.1981, *Revelație, inspirație și exegeză biblică în înțelegerea ortodoxă*, trad. Mircea Basarab, în rev. Mitropolia Ardealului, Anul XXVI, nr. 1-3;
26. GRIGORAȘ, Pr. Costachi. 1980, *Predica în slujba cuvântului lui Dumnezeu*, în rev. Biserica Ortodoxă Română, Anul XCVIII, nr.7-8;
27. IHAB, Hassan.1981, *The Question of Postmodernism*, in Performing Arts Journal (PAJ), Vol. 6, N° 1;
28. IOAN GURĂ DE AUR, Sf. 1957, *Despre Preoție*, trad. Pr. Dumitru Fecioru, în rev. Biserica Ortodoxă Română, Anul VI, nr. 10;
29. IOAN PAUL al II-lea, Papa.2002, *J'ai vu Satan tomber du ciel*, en Question actuelles (QA), 24, martie-aprilie, Paris;
30. ISAMBERT, François André.1976, *La secularisation interne du christianisme*, in Revue française de sociologie (RFS), XVII, 4 ;
31. LeDÉAUT, Roger.1974, *The Current State of Targumic Studies*, in Biblical Theology Bulletin, nr. 4;
32. LOSSKY, Vladimir. 1974, "The Theological Notion of the Human Person", in In the Image and Likeness of God, in St. Vladimir's Seminary Press (SVS),1;

33. MANOLACHE, Anca.1987. *Biblia și Revelația în Biserica Tradiției*, în rev. *Mitropolia Banatului*, Anul XXXVII, nr.5;
34. MORTLEY, Raoul. 1982. "The Fundamentals of the Via Negativa", în *American Journal of Philology* (AJP), vol. 103, Nr. 4;
35. NEAGA, Pr. Prof. Dr. Nicolae.1972, *Importanța tradiției exegetice pentru cercetarea biblică modernă*, în rev. *Mitropolia Ardealului*, Anul XVII, nr. 5-6;
36. PATAPIEVICI, Horia-Roman.1995, „*Ioan Petru Culianu, o mathesis universalis*”, în *Litere, Arte, Idei* (LAI), nr. 42 (223), 6 noiembrie ;
37. PETRESCU, Pr. Prof. Nicolae.1968 *Învățătura Sfântului Ioan Gură de Aur despre preoție și chipul lui însuși de păstor sufletesc*, în rev. *Mitropolia Banatului*, Anul XVIII, nr. 4-6;
38. PLĂMĂDEALĂ, Ierom. Magistrand Antonie.1958, *Ideea de sacru la Rudolf Otto din punct de vedere Ortodox*, în rev. *Ortodoxia*, Anul X, nr. 3;
39. RUNIA, David T.1995, "Philo and the Church Fathers : a Collection of Papers", în *Vigiliæ Christianæ Supplements*, 32, Leiden, New York, Köln: E. J. BRILL;
40. RUSU, Drd. Constantin C. 2009, *Repere actuale în hermeneutica Psalmului 1*, în rev. *Theologia Pontica*, Anul II, nr. 2-4;
41. SHERWIN, Richard K. 2007, *Law, metaphysic and the new iconoclasm*, în *Law Text, Culture Journal* (LTC) 11(1) The University of Wollongong, Australia;
42. STOINEA, Liviu.1996, *Pentru o teologie a comunicării*, în rev. *Vestitorul Ortodoxiei*, nr. 4;
43. ȘEBU, Conf. drd. Sebastian. 1967, *Forma și conținutul predicii creștine în primele trei veacuri*, în rev. *Sudii Teologice*, Seria a II-a, nr. 3-4;
44. TARDIEU, Michel, Jean-Daniel DUBOIS.1987, *Introduction à littérature gnostique*, Tome I : *Histoire du mot "gnostique". Instruments de travail*, en *Laval théologique et philosophique* (LTPH), 43, 2, Collections retrouvées avant 1945 par Paul-Hubert Poirer, Paris: du Cerf et C.N.R.S.;
45. VINTILESCU, Pr. Prof. Petre.1949, *Funcțiunea catehetică a Liturghiei*, în rev *Studii Teologice*, Seria a I-a, nr. 1-2;
46. ZAREA, Magistrand Anatolie Zarea.1966, *Predica și asultătorii ei*, în rev. *Studii Teologice*, Seria a II-a, Anul XVIII, nr. 5-6;

X. DICȚIONARE, ENCICLOPEDII, LEXICOANE

a. Lingvistică

1. ABBOTT-SMITH, George. 1990., *A Manual Greek Lexicon of the New Testament*, Edinburgh: T & T Clark Ltd.;
2. BAILLY, Anatole.1997, *Dictionnaire grec-français*. Rédigé avec le concours de E. Egger, Édition revue par L. Sechan et P. Chantraine, avec, en appendice, de nouvelles notices de mythologie et religion par L. Sechan, Paris : Hachette, (1ère éd. 1950);
3. BAKER, D.R.E.Warren, CARPENTER, Ph. D., Eugene. 2003, *The Complete Wordstudy Dictionary Old Testament*, Chattanooga, Tennessee: AMG Publishers;

4. BENVENISTE, Emile.1969, *Le vocabulaire des institutions indo-européennes*, 2 vol., Paris: Minuit
5. BIDU-VRÂNCEANU, Angela, Cristina CĂLĂRAȘU, Liliana IONESCU-RUXĂNDIOIU, Mihaela MANCAȘ, Gabriela PANĂ DINDELEGAN.2005, *Dicționar de științe ale limbii*, București: Nemira;
6. CHARAUDEAU, Patrick, Dominique MAINGUENEAU (coord.). 2002, *Dictionnaire d'analyse du discours*, Paris: du Seuil;
7. CIORĂNESCU, Alexandru. 2002, *Dicționarul etimologic al limbii române*, București: SAECULUM I.O;
8. CONARACHE, Ana și Vasile BREBAN. 1974, *Mic dicționar al limbii române*, București: Științifică;
9. COTOLULIS, Socratis.1975, *Dicționar român-grec*, București: Științifică și Enciclopedică;
10. *Dicționar Explicativ al Limbii Române (DEX)* 2016, ediția a VI-a, Române, București: Academiei;
11. *Dicționarul Limbii Române Literare Contemporane*, (DLRC)1955, 4 vol. (1955-1957), Vol. I (A-C), București: Academiei RPR;
12. DRAGOMIRESCU,Gheorghe N.1995, *Dicționarul figurilor de stil. Terminologia funda-mentală a analizei textului poetic*, București: Științifică;
13. DUCROT, Oswald, Jean-Marie SCHAEFFER.1996, *Noul dicționar enciclopedic al științelor limbajului*, trad. Anca Măgureanu, Viorel Vișan, Mariana Păunescu, București: Babel;
14. GESENIUS, William.1939, *A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament*, based of the Lexicon of William GESENIUS, as translated by Edward Robinson, Cambridge: Riverside Press;
15. GUȚU, Gheorghe. 2003, *Dicționar Latin-Român*, București: Humanitas;
16. HĂRLĂOANU, Dr. Alfred. 2002, *Dicționar explicativ ebraic-român*, 2vol., ed. a II-a, București: Nemira;
17. IONESCU, Lect. univ. Laurențiu. 2006, *Dicționarul studentului (ebraic-român)*, Societatea Bibeică Interconfesională din România, București ;
18. KAUFFMAN, Dr. Stephen. 2003, *The Comprehensive Aramaic Lexicon Project*, Cincinnati : Hebrew Union College Jewish Institute of Religion Publishing;
19. LAURIAN(u) August Treboniu și J.C. MAXIM (assimu).1876, *Dictionariulu limbei romane*, tomul X, Partea a 3-a București :Noua typografia a laboratoriloru români;
20. *Marele Dicționar de Neologisme*, (MDN).2000, București: Academiei Române;
21. MATEI, Virgil. 2004, *Dicționar român-latin*, București: Paideia;
22. *Micul Dicționar Academic* (MDA).2010, 2 vol., București: Univers Enciclopedic;
23. *Noul Dicționar Explicativ al Limbii Române* (NODEX). 2002, București: Litera Internațional;
24. PETERS, Francis E. 1993, *Termenii filosofiei grecești*, trad. Dragan Stoianovici, București: Humanitas;
25. SCRIBAN, Augustin. 1939, *Dicționarul Limbii Românești*, reed. 2013, București; SÆCULUM;
26. SECHE, Luiza și Mircea. 1982, *Dicționar de sinonime al Limbii Române*, București: Academiei Române;
27. ȘĂINEANU, Lazăr.1929, *Dicționarul Universal al Limbii Române*, ed. VI, Craiova: Scrisul Românesc;

28. TURNER, Ralph Lilley.1966, *A Comparative Dictionary of the Indo-Aryan Languages*, New York, Toronto : London Oxford University Press;
29. WATSON, James, HILL, Anne. 1993, *A Dictionary of Communication and Media Studies*, London: MacMillan Press. Ltd.;

b. **Filosofie, teologie, sociologie, mitologie, istoria și filosofia religiilor**

30. BERCOT, David W. 2006, *A Dictionary of Early Christian Beliefs. A Reference Guide to More Than 700 Topics Discussed by the Early Church Fathers*, Peabody, Massachusetts, USA: Hendrickson Publishers, Inc., sixth printing;
31. DEVAMBEZ, Pierre, FLACELIERE, Pierre, Martin ROLAND.1970, *Enciclopedia civilizației grecești*, trad. Ioana Stati, București: Meridiane;
32. *Dicționar de civilizație iudaică*. 1999, trad. Șerban Velescu, București : Univers Enciclopedic;
33. ELIADE, Mircea, Ioan P. CULIANU. 1996, *Dicționar al religiilor*, ed. a II-a, trad. Cezar Baltag, București: Humanitas;
34. GEMEREN, Van, Willem A. (General Editor).1997, *New International Dictionary of Old Testament Theology & Exegesis*, Grand Rapids, Michigan, USA: Zondervan;
35. KERNBACH, Victor. 1979, *Dicționar de Mitologie generală*, București: Științifică și Enciclopedică;
36. KITTEL, Gerhard. 2006, *Theological Dictionary of the New Testament*, Translator and Editor Geoffrey W. Bromiley, D.Litt. ,D.D., (vol. 1: A - G), Grand Rapids, Michigan, U.S.A.: William B. Eerdmans Publishing Company;
37. LAMPE, G.W.H., 1961, *A Patristic Greek Lexicon*, Oxford: Clarendon Press;
38. LIDDELL, Henry G. & Robert SCOTT.1996, *A Greek - English Lexicon*, New York: Oxford University Press Inc;
39. MIRCEA, Pr. Dr., Ioan.1995, *Dicționar al Noului Testament*, București: Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române;
40. O'BRIEN, T, „Letters, Letter Forms”, in Gerald F. HAWTHORNE, Rallph P. MARTIN; Daniel G. REID (eds).1993, *Dictionary of Paul and His Letters. A Compendium of Contemporary Biblical Scholarship*, Leicester;
41. PROTEVI, John (ed.).2005,*The Edinburgh Dictionary of Continental Philosophy*, Edinburgh: University Press Ltd.;
42. ROLLES, D.D. Rev. Samuel, Rev. Alfred PLUMER, M.A., D.D., and Rev. Charles BRIGGS, Augustus D.D.1953, *The International Critical Commentary on the Holy Scriptures of the Old and the New Testaments*, (I.C.C.) Edinburgh: T & T Clark;
43. VANHOOZER, Kevin J., General Editor (et alii). 2006, *Dictionary for Theological Interpretation of the Bible*, Grand Rapids, Michigan, U.S.A: Baker Academic;
44. VIGOUROUX, Fulcran. 1940, *Dictionnaire de la Bible*, Paris: Letouzey et Ané Editeurs;
45. WIGODER, Geoffrey, (red. Coord.).2006, *Enciclopedia iudaismului*, trad. Radu Lupan și George Weiner, București: Hasefer;